



प्रश्नपुस्तिका

सामान्य अध्ययन - III

एकूण प्रश्न : 150

एकूण गुण : 150

वेळ : 2 (दोन) तास

सूचना

- (1) सदर प्रश्नपुस्तिकेत 150 अनिवार्य प्रश्न आहेत. उमेदवारांनी प्रश्नांची उत्तरे लिहिण्यास सुरुवात करण्यापूर्वी या प्रश्नपुस्तिकेत सर्व प्रश्न आहेत किंवा नाहीत याची खात्री करून घ्यावी. असा तसेच अन्य काही दोष आढळल्यास ही प्रश्नपुस्तिका समवेक्षकांकडून लगेच बदलून घ्यावी.
- (2) आपला परीक्षा-क्रमांक ह्या चौकोनात न विसरता बॉलपेनने लिहावा.
- (3) वर छापलेला प्रश्नपुस्तिका क्रमांक तुमच्या उत्तरपत्रिकेवर विशिष्ट जागी उत्तरपत्रिकेवरील सूचनेप्रमाणे न विसरता नमूद करावा.
- (4) (अ) या प्रश्नपुस्तिकेतील प्रत्येक प्रश्नाला 4 पर्यायी उत्तरे सुचविली असून त्यांना 1, 2, 3 आणि 4 असे क्रमांक दिलेले आहेत. त्या चार उत्तरांपैकी सर्वात योग्य उत्तराचा क्रमांक उत्तरपत्रिकेवरील सूचनेप्रमाणे तुमच्या उत्तरपत्रिकेवर नमूद करावा. अशा प्रकारे उत्तरपत्रिकेवर उत्तरक्रमांक नमूद करताना तो संबंधित प्रश्नक्रमांकासमोर छायंकित करून दर्शविला जाईल याची काळजी घ्यावी. ह्याकरिता फक्त काळ्या शाईचे बॉलपेन वापरावे, पेन्सिल वा शाईचे पेन वापरू नये.  
(ब) आयोगाने ज्या विषयासाठी मराठी बरोबर इंग्रजी माध्यम विहित केलेले आहे. त्या विषयाचा प्रत्येक प्रश्न मराठी बरोबर इंग्रजी भाषेत देखील छापण्यात आला आहे. त्यामधील इंग्रजीतील किंवा मराठीतील प्रश्नामध्ये मुद्रणदोषांमुळे अथवा अन्य कारणांमुळे विसंगती निर्माण झाल्याची शंका आल्यास, उमेदवाराने संबंधित प्रश्न पर्यायी भाषेतील प्रश्नाशी ताडून पहावा.
- (5) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत. यास्तव सर्व प्रश्नांची उत्तरे द्यावीत. घाईमुळे चुका होणार नाहीत याची दक्षता घेऊनच शक्य तितक्या वेगाने प्रश्न सोडवावेत. क्रमाने प्रश्न सोडविणे श्रेयस्कर आहे पण एखादा प्रश्न कठीण वाटल्यास त्यावर वेळ न घालविता पुढील प्रश्नाकडे वळावे. अशा प्रकारे शेवटच्या प्रश्नापर्यंत पोहोचल्यानंतर वेळ शिल्लक राहिल्यास कठीण म्हणून वगळलेल्या प्रश्नांकडे परतणे सोईस्कर ठरेल.
- (6) उत्तरपत्रिकेत एकदा नमूद केलेले उत्तर खोडता येणार नाही. नमूद केलेले उत्तर खोडून नव्याने उत्तर दिल्यास ते तपासले जाणार नाही.
- (7) प्रस्तुत परीक्षेच्या उत्तरपत्रिकांचे मूल्यांकन करताना उमेदवाराच्या उत्तरपत्रिकेतील योग्य उत्तरांनाच गुण दिले जातील. तसेच "उमेदवाराने वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी स्वरूपाच्या प्रश्नांची अचूक उत्तरेच उत्तरपत्रिकेत नमूद करावीत. अन्यथा त्यांच्या उत्तरपत्रिकेत सोडविलेल्या प्रत्येक तीन चुकीच्या उत्तरांसाठी एका प्रश्नाचे गुण वजा करण्यात येतील".

परीक्षा-क्रमांक

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

केंद्राची संकेताक्षरे

शेवटचा अंक

पर्यवेक्षकांच्या सूचनेविना हे सील उघडू नये

ताकीद

ह्या प्रश्नपत्रिकेसाठी आयोगाने विहित केलेली वेळ संपेपर्यंत ही प्रश्नपुस्तिका आयोगाची मालमत्ता असून ती परीक्षाकक्षात उमेदवाराला परीक्षेसाठी वापरण्यास देण्यात येत आहे. ही वेळ संपेपर्यंत सदर प्रश्नपुस्तिकेची प्रत/प्रती, किंवा सदर प्रश्नपुस्तिकेतील काही आशय कोणत्याही स्वरूपात प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्षपणे कोणत्याही व्यक्तीस पुरविणे, तसेच प्रसिद्ध करणे हा गुन्हा असून अशी कृती करणाऱ्या व्यक्तीवर शासनाने जारी केलेल्या "परीक्षांमध्ये होणाऱ्या गैरप्रकारांना प्रतिबंध करण्याबाबतचा अधिनियम-82" यातील तरतुदीनुसार तसेच प्रचलित कायद्याच्या तरतुदीनुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती कमाल एक वर्षाच्या कारावासाच्या आणि/किंवा रुपये एक हजार रकमेच्या दंडाच्या शिक्षेस पात्र होईल.

तसेच ह्या प्रश्नपत्रिकेसाठी विहित केलेली वेळ संपण्याआधी ही प्रश्नपुस्तिका अनधिकृतपणे बाळगणे हा सुद्धा गुन्हा असून तसे करणारी व्यक्ती आयोगाच्या कर्मचारीवृंदापैकी, तसेच परीक्षेच्या पर्यवेक्षकीयवृंदापैकी असली तरीही अशा व्यक्तीविरूद्ध उक्त अधिनियमानुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती शिक्षेस पात्र होईल.

पुढील सूचना प्रश्नपुस्तिकेच्या अंतिम पृष्ठावर पहा

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

[www.upscfever.com](http://www.upscfever.com)

1. केंद्रीय सामाजिक न्याय व सशक्तिकरण खात्याने 1999 मध्ये वृद्ध नागरिकांसाठी राष्ट्रीय धोरण जाहीर करतांना त्यांच्या देखभालीविषयी विविध सर्वसमावेशक योजना व सुविधांविषयी आश्वस्त केले. खालीलपैकी कुठली/ल्या सुविधा धोरणामध्ये अंतर्भूत झाल्या आहेत ?

- (1) सरकारी व खाजगी क्षेत्रांच्या अंतर्भावासह पेन्शन योजनेचा विस्तार
- (2) वैद्यकीय देखभाल खर्चावर कर सवलत
- (3) इस्पितळांमध्ये वृद्धांसाठी स्वतंत्र दालने
- (4) वरील सर्व

The National Policy on Older Persons launched by the Ministry of Social Justice and Empowerment in 1999 that promises a comprehensive scheme of facilities for the aged includes

- (1) broadening the Pension Scheme by including public and private sectors
- (2) tax exemption for medical care expenditure
- (3) establishing geriatric wards in hospitals
- (4) All the above

2. अशी पर्यायी चिकित्सापद्धति जी भारतात लोकप्रिय आहे आणि ज्याची मूलभूत तत्त्वे आयुर्वेदिक चिकित्सा पद्धतीपेक्षा फारशी वेगळी **नाहीत**.

- (1) अॅक्युप्रेसर
- (2) युनानी
- (3) गंध चिकित्सा (अॅरोमाथेरेपी)
- (4) क्रोमोथेरेपी

The popular form of alternative medicine that is largely practised in India and whose principles are **not** much different from those of Ayurvedic medicine is

- (1) Acupressure
- (2) Unani
- (3) Aromatherapy
- (4) Chromotherapy

3. औषध प्रतिरोधकता हा भारतातील आरोग्य व्यवस्थेतील एक मोठा अडसर आहे. सन 2011 मध्ये भारत पुढीलपैकी कोणत्या रोगासाठी पूर्णतः औषध प्रतिरोधक म्हणून गणला गेला ?

- (1) मलेरिया
- (2) क्षयरोग
- (3) कावीळ
- (4) न्यूमोनिया

Drug resistance is a major problem that plagues Indian health care system. In 2011, for which of the following diseases did India reach a totally drug resistant stage ?

- (1) Malaria
- (2) Tuberculosis
- (3) Hepatitis
- (4) Pneumonia

4. केंद्र सरकारने सन 1972 – 73 मध्ये कार्यान्वित केलेली “गतिमान ग्रामीण जल पुरवठा योजना” आता पुढील नावाने ओळखली जाते.

- (1) जवाहरलाल नेहरू राष्ट्रीय जल योजना
- (2) संत गाडगे महाराज ग्राम जल योजना
- (3) इंदिरा गांधी ड्रींकींग वॉटर प्रॉजेक्ट
- (4) राजीव गांधी राष्ट्रीय पेय जल योजना

The “Gatimaan Gramin Jal Purawatha Yojana” launched in the year 1972 – 73 by the Central Government is now renamed as

- (1) Jawaharlal Nehru Rashtriya Jal Yojana
- (2) Saint Gadage Maharaj Gram Jal Yojana
- (3) Indira Gandhi Drinking Water Project
- (4) Rajiv Gandhi Rashtriya Peyjal Yojana

5. राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार हमी योजनेच्या (राग्रोहयो) संदर्भाने पुढीलपैकी कोणते विधान **असत्य** आहे ?

- (1) राग्रोहयो अधिनियम सप्टेंबर 2005 मध्ये संमत झाला.
- (2) एका आर्थिक वर्षात प्रती कुंदुब साधारणतः 100 दिवसांच्या हमखास रोजगाराचे उद्दिष्ट ठेवले जाते.
- (3) ही आता महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार योजना म्हणून ओळखली जाते.
- (4) गरीब व गरजू ग्रामीण लोकांना मदत करते.

Which of the following statements is **not true** in the context of National Rural Employment Guarantee Scheme (NREGA) ?

- (1) The NREGA Act was passed in September, 2005.
- (2) It aims at providing at least 100 days of guaranteed wage employment in a financial year.
- (3) It is being renamed as Mahatma Gandhi National Rural Employment Guarantee Scheme.
- (4) It provides help to the needy and poor rural dwellers.

6. ग्रामीण कार्यात्मक साक्षरता कार्यक्रम (प्रौढ साक्षरता) तत्त्व आहे.

- |                                |                             |
|--------------------------------|-----------------------------|
| (1) अनेकांनी अनेकांकडून शिकावे | (2) एकाने अनेकांकडून शिकावे |
| (3) अनेकांनी एकास शिकवावे      | (4) एकाने एकास शिकवावे      |

Which is the principle of Rural Functional Literacy Programme (Adult Literacy) ?

- |                          |                          |
|--------------------------|--------------------------|
| (1) Many learn from many | (2) One learns from many |
| (3) Many teach one       | (4) One teaches one      |

7. 2011 च्या जनगणनेचे घोषवाक्य कोणते ?

- |                  |                               |
|------------------|-------------------------------|
| (1) लोकाभिमुख    | (2) आपली जनगणना, आपले भवितव्य |
| (3) शिक्षणाभिमुख | (4) समुदायाभिमुख              |

What is the motto of Census 2011 ?

- |                        |                            |
|------------------------|----------------------------|
| (1) People oriented    | (2) Our Census, Our Future |
| (3) Education oriented | (4) Community oriented     |

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

8. अन्न सुलभता आणि आरोग्यविषयक ज्ञान हे \_\_\_\_\_ चे उद्देश आहेत.

- अ. राष्ट्रीय ग्रामीण आरोग्य अभियान, 2005  
 ब. राष्ट्रीय आरोग्य धोरण, 2002  
 क. राष्ट्रीय मानसिक आरोग्य कार्यक्रम, 1982  
 ड. राष्ट्रीय आरोग्य निधी, 1997

योग्य पर्याय निवडा :

- (1) फक्त अ आणि ब (2) फक्त ब (3) फक्त अ आणि क (4) फक्त ड

Access to food and knowledge of hygiene are the objective/s of

- a. The National Rural Health Mission, 2005  
 b. The National Health Policy, 2002  
 c. National Mental Health Programme, 1982  
 d. Rashtriya Arogya Nidhi, 1997

Choose the correct option :

- (1) Only a and b (2) Only b (3) Only a and c (4) Only d

9. वाचन आणि लेखन या कौशल्यांबरोबरच, खालीलपैकी कोणत्या गोष्टी नोकरीयोग्यता वाढवण्यासाठी आवश्यक आहेत ?

- अ. टीकात्मक विचार करणे ब. करुणा क. उत्तम कारागिरी  
 ड. संसूचन इ. सर्जनशीलता

योग्य पर्याय निवडा :

- (1) अ, ब आणि क (2) अ, ड आणि इ (3) ब, क आणि ड (4) क, ड आणि इ

In addition to the reading and writing skills, which of the following is essential to enhance employability ?

- a. Critical thinking b. Compassion c. Craftsmanship  
 d. Communication e. Creativity

Choose the correct option :

- (1) a, b and c (2) a, d and e (3) b, c and d (4) c, d and e

10. 'राष्ट्रीय लोकसंख्या धोरण (NPP), समिती प्रमुख म्हणून \_\_\_\_\_ यांची निवड झाली ?

- (1) डॉ. करुणाकरण (2) डॉ. एम्.एस. स्वामीनाथन्  
 (3) डॉ. अहलुवालिया (4) अनिल अगरवाल

\_\_\_\_\_ was appointed as the head of the expert group for preparing a draft on a 'National Population Policy (NPP)'.  
 (1) Dr. Karunakaran (2) Dr. M.S. Swaminathan  
 (3) Dr. Ahluwalia (4) Anil Agarwal

11. \_\_\_\_\_ यांनी देशातील बेकारीचे मुळ कारण लोकसंख्या वृद्धी हे जाणून बेकारी वरील प्रतिबंधक उपाय म्हणून संततिनियमनाचा पुरस्कार करण्याचे आवाहन केले होते ?

- (1) डॉ. बी.आर. आंबेडकर (2) र.धों. कर्वे  
 (3) म. फुले (4) म. गांधी

\_\_\_\_\_ appealed for birth control as he realised that the fundamental reason for unemployment is growth in population.

- (1) Dr. B.R. Ambedkar (2) R.D. Karve  
 (3) M. Phule (4) M. Gandhi

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

P.T.O.

12. संयुक्त राष्ट्रसंघाने 1995 मध्ये कोपनहेगन येथे भरविलेल्या सामाजिक विकास शिखर परिषदेत \_\_\_\_\_ सर्व विकासाच्या केंद्रस्थानी असावे असा ठराव सर्वांनुमते संमत केला ?  
 (1) शिक्षण (2) दारिद्र्य (3) आरोग्य (4) लोकसंख्या  
 At the Copenhagen Summit in 1995, United Nations Organization passed the agreement that \_\_\_\_\_ should be at the centre of all the social development.  
 (1) Education (2) Poverty (3) Health (4) Population

13. सन 1978 मध्ये 'WHO' ने सन 2000 पर्यंत \_\_\_\_\_ हा जाहीरनामा घोषित केला. भारताने या जाहिरनाम्यावर स्वाक्षरी केली आहे.  
 (1) आशिया खंडातील सर्वांसाठी आरोग्य (2) आफ्रिका खंडातील सर्वांसाठी आरोग्य  
 (3) जागातील सर्वांसाठी आरोग्य (4) भारतातील सर्वांसाठी आरोग्य  
 In 1978 the 'WHO' proclaimed \_\_\_\_\_ until 2000. India has signed on this declaration.  
 (1) Health for all Asian people (2) Health for all African people  
 (3) Health for all people in the world (4) Health for all Indian people

14. प्राथमिक शिक्षणातील नोंदणीसंदर्भात खालीलपैकी कोणते सूचक महत्त्वाचे आहे/त ?  
 अ. सकल नोंदणी दर ब. लिंग समानता निर्देशांक  
 क. नक्त नोंदणी दर ड. नक्त उपस्थिती दर  
 योग्य पर्याय निवडा :  
 (1) फक्त अ आणि ड (2) फक्त अ आणि क  
 (3) फक्त ब आणि क (4) फक्त ब, क आणि ड  
 Which of the following is/are the most important indicator/s of enrolment in primary education ? [www.upscfever.com](http://www.upscfever.com)  
 a. Gross Enrolment Ratio b. Gender Parity Index  
 c. Net Enrolment Ratio d. Net Attendance Ratio  
 Choose the correct option :  
 (1) Only a and d (2) Only a and c  
 (3) Only b and c (4) Only b, c and d

15. जननी बाल सुरक्षा योजनेद्वारे माता आणि नवजात बालकांच्या मृत्युदराचे प्रमाण कशा प्रकारे नियंत्रित करण्याचा प्रयत्न आहे ?  
 (1) स्त्री/मुली चे लग्नाचे वय वाढविणे  
 (2) नवमातांच्या मदतीसाठी इतर स्त्रियांना प्रशिक्षण देणे  
 (3) गर्भवती महिलांची योग्य देखभाल व मदत करणे  
 (4) प्रसूती आरोग्यकेंद्रामधेच करण्यास उत्तेजन देणे  
 In the Janani Bal Suraksha Yojana, how is it intended to reduce maternal and neo-natal mortality ?  
 (1) By raising the age of marriage for women  
 (2) By training local nurses to assist new mothers  
 (3) By monitoring and helping pregnant women  
 (4) By promoting institutional deliveries

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

16. भारतातील ग्रामीण गरीबांना निवारा उपलब्ध करून देण्यासाठी केंद्र सरकार कोणत्या योजना राबविते ?

- अ. इंदिरा आवास योजना  
 ब. वाल्मिकी-आंबेडकर आवास योजना  
 क. भारत निर्माण आवास योजना  
 ड. झोपडपट्टी पुनर्वसन योजना  
 (1) अ, ब आणि क (2) ब, क आणि ड (3) अ, क आणि ड (4) अ, ब आणि ड

Which housing programmes have been launched by the Government of India for the benefit of the rural poor ?

- a. Indira Awaas Yojana  
 b. Valmiki-Ambedkar Awaas Yojana  
 c. Bharat Nirmaan Awaas Yojana  
 d. Slum Rehabilitation Yojana  
 (1) a, b and c (2) b, c and d (3) a, c and d (4) a, b and d

17. युनिसेफ, अन्न व शेती संघटना (FAO) आणि जागतिक आरोग्य संघटना (WHO) यांच्या मदतीने ग्रामीण भागासाठी \_\_\_\_\_ कार्यक्रम हाती घेण्यात आला आहे.

- अ. पौष्टिक आहार  
 ब. कुटूंब कल्याण  
 क. बालसंगोपन केंद्राची स्थापना  
 ड. आरोग्य व स्वच्छता जागृति  
 वरीलपैकी कोणती बरोबर आहेत ?  
 (1) अ फक्त (2) ब फक्त  
 (3) अ, ब आणि क (4) अ, ब, क आणि ड

Which programme has been taken up with the help of UNICEF, Food and Agriculture Organisation (FAO), World Health Organization (WHO) for rural areas ?

- a. Nutritional Diet  
 b. Family Welfare  
 c. Child-care Centers  
 d. Awareness of Health and Cleanliness

Which of the following is/are correct ?

- (1) a only (2) b only  
 (3) a, b and c (4) a, b, c and d

18. 2011 जनगणनेच्या आधारे भारतात सर्वात जास्त लोकवस्ती असलेल्या जिल्ह्याचे नाव काय ?

- (1) दिंडिगुल (2) 24 परगणा (3) दरभंगा (4) ठाणे

Name the most populated district in India according to 2011 census.

- (1) Dindigul (2) 24 Parganas (3) Darbhanga (4) Thane

19. भारताला लोकसंख्येसंदर्भात होणारा फायदा कशामुळे होत आहे ?

- अ. जनन दरात घट  
 ब. सरासरी आयुमानात सुधारणा  
 क. दारिद्र्याच्या स्तरामध्ये घट  
 योग्य पर्याय निवडा :

- (1) फक्त अ (2) अ आणि क (3) अ आणि ब (4) अ, ब आणि क

The demographic dividend in India is due to

- a. Decline in fertility rate  
 b. Improvement in life expectancy  
 c. Decline in level of poverty

Choose the correct option :

- (1) Only a (2) a and c (3) a and b (4) a, b and c

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

P.T.O.

20. आधुनिक भारतातील कामगार हा कोणत्या क्षेत्रात वाढत आहे ?

- (1) संघटित क्षेत्र
- (2) असंघटित क्षेत्र
- (3) कारखानदारी क्षेत्र
- (4) बिझनेस प्रोसेसिंग संस्था (कॉल सेंटर)

Modern Indian Labour is growing in which sector ?

- (1) Formal sector
- (2) Informal sector
- (3) Corporate sector
- (4) Business Processing Organisation (Call Centres)

21. देशाच्या आरोग्य सेवेसमोरील आव्हाने कोणती आहेत ?

- |                                 |                                    |
|---------------------------------|------------------------------------|
| अ. सरासरी विवाह वयामधे वाढ होणे | ब. ओबडधोबड जन्म दर                 |
| क. माता मृत्यू दर               | ड. वयस्कर व्यक्तींच्या संख्येत वाढ |

योग्य पर्याय निवडा :

- |                   |             |
|-------------------|-------------|
| (1) अ, ब आणि क    | (2) ब आणि क |
| (3) अ, ब, क आणि ड | (4) ब आणि ड |

Identify the challenges that need to be overcome in the process of health care of the nation.

- |  |  |
|--|--|
| a. Increase in average age at marriage | b. Crude Birth Rate                      |
| c. Maternal Mortality Rate             | d. Increase in population of the elderly |

Choose the correct option :

- |                   |             |
|-------------------|-------------|
| (1) a, b and c    | (2) b and c |
| (3) a, b, c and d | (4) b and d |

22. भारतातील अर्धरोजगारी चे कारण कोणते ?

- (1) विशेष पात्रता आणि व्यावसायिक कौशल्याची गरज
- (2) अनैच्छिक अर्धवेळ काम
- (3) गरजे पेक्षा जास्त कामगार भरणा
- (4) वरील सर्व

The underemployment in India is due to

- (1) specialisation and skilled professional requirement
- (2) involuntary part-time work
- (3) overstaffing
- (4) All the above

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK



23. भारतात काम करू शकणाऱ्या वयोगटातील लोकसंख्येचे प्रमाण खालील कारणांमुळे/कारणामुळे वाढेल :

- अ. सरासरी आयुर्मान कमी होईल.  
 ब. अधिक संख्येने उद्योगधंदे सुरू होतील.  
 क. जन्म दर घटता राहील.  
 ड. अधिक संख्येने लोक जास्त काळ जगतील.

योग्य पर्याय निवडा :

- (1) ब, क आणि ड (2) अ आणि ब (3) फक्त क (4) फक्त ड

In India, working age population will increase due to following reason/s :

- a. Life expectancy will come down.  
 b. More industries will be set up.  
 c. Birth rate will keep declining.  
 d. More number of persons will live longer.

Choose the correct option :

- (1) b, c and d (2) a and b (3) Only c (4) Only d

24. महाराष्ट्र सरकारने गुटखा विक्रीवर नुकतीच बंदी आणली. गुटख्यामध्ये \_\_\_\_\_ हे असते.

- (1) सोडियम बायकार्बोनेट (2) मॅग्नेशियम कार्बोनेट  
 (3) मॅग्नेशियम क्लोराईड (4) मॅग्नेशियम सल्फेट

The Government of Maharashtra banned the sale of Gutka recently. Gutka contains

- (1) Sodium bicarbonate (2) Magnesium carbonate  
 (3) Magnesium chloride (4) Magnesium sulphate

25. भारतामध्ये सर्वप्रथम रेडियो प्रसारणाची सुरुवात कुठे व कधी झाली ?

- (1) मद्रास, जुलै 18, 1920 (2) दिल्ली, ऑगस्ट 15, 1950  
 (3) मुंबई, जुलै 23, 1927 (4) कलकत्ता, जानेवारी 1, 1948

Radio broadcasting was started in India at

- (1) Madras on July 18, 1920 (2) Delhi on August 15, 1950  
 (3) Bombay on July 23, 1927 (4) Calcutta on January 1, 1948

26. मानवी शरीरामध्ये कोलेस्ट्रॉल ची मात्रा किती असते ?

- (1) रक्ताच्या 250 मिग्रा एकक (2) रक्ताच्या 240 मिग्रा/डेलि  
 (3) रक्ताच्या 5 मिली एकक (4) रक्ताच्या एक इंजेक्शन सिरीज एवढे

What is the normal level of cholesterol in human body ?

- (1) 250 ml unit of blood (2) 240 mg/dl of blood  
 (3) 5 ml unit of blood (4) One injection syringe of blood

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

P.T.O.

27. डब्ल्यू.एच.ओ. च्या 2010 च्या आकडेवारी नुसार दक्षिण आशियामध्ये प्रसुती आणि बालजन्म समस्येमुळे किती महिला मृत्युमुखी पडल्या ?

- (1) 2010 मध्ये 230 महिला प्रत्येक दिवशी गरोदर व प्रसुतीच्या काळात मरण पावल्या
- (2) 2010 मध्ये 580 महिला गरोदर व प्रसुतीच्या काळात मृत्युमुखी पडल्या
- (3) 2010 मध्ये गरोदर व प्रसुतीच्या काळात जास्त महिला मरण पावल्या नाहीत
- (4) 2010 मध्ये गरोदर व प्रसुतीच्या काळात कमाल महिलांचा मृत्यु झाला

According to WHO statistics of 2010, how many women expired in South Asia due to pregnancy and child birth related problems ?

- (1) 230 women died every day in 2010 during pregnancy and child birth
- (2) 580 women died in 2010 during pregnancy and child birth
- (3) Not many women died in 2010 during pregnancy and child birth
- (4) Record women died in 2010 during pregnancy and child birth

28. जागतिक आरोग्य संघटनेच्या 'आरोग्या'च्या व्याख्येमध्ये खालीलपैकी कशाचा अंतर्भाव **नाही** ?

- |                     |               |
|---------------------|---------------|
| अ. शारीरिक सुस्थिती | ब. गरीबी      |
| क. रोगाचा अभाव      | ड. निरक्षरता  |
| इ. सामाजिक सुस्थिती | फ. मागासलेपणा |

योग्य पर्याय निवडा :

- (1) अ, ब आणि क
- (2) अ, क आणि इ
- (3) ब, ड आणि फ
- (4) ब, ड आणि इ

Which of the following is **not** included in World Health Organisation's definition of 'Health' ?

- |                        |                 |
|------------------------|-----------------|
| a. Physical well-being | b. Poverty      |
| c. Absence of disease  | d. Illiteracy   |
| e. Social well-being   | f. Backwardness |

Choose the correct option :

- (1) a, b and c
- (2) a, c and e
- (3) b, d and f
- (4) b, d and e

29. धनवंतरी ब्लॉक डेव्हलपमेंट स्कीम ऑगस्ट 2005 मध्ये सुरू झालेल्या योजनेत किती सेवा समाविष्ट आहेत ?

- (1) क्षेत्र विकासाच्या पांच सेवा आहेत
- (2) स्वास्थ्य संबंधी 13 सेवा समाविष्ट आहेत
- (3) जिल्हा विकासाच्या 24 मोठ्या योजना आहेत
- (4) विकासाच्या 12 सेवा समाविष्ट आहेत

Dhanvantari Block Development Scheme launched in August 2005 has

- (1) 5 services in block development
- (2) 13 major health services clubbed together
- (3) 24 major programmes for district development
- (4) 12 services in development

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

30. खालीलपैकी कोणत्या आशियाई देशांचे सरासरी आयुर्मान भारतापेक्षा जास्त आहे ?

- अ. चीन
- ब. बांगलादेश
- क. श्रीलंका
- ड. भूतान
- इ. नेपाल

योग्य पर्याय निवडा :

- |                |             |
|----------------|-------------|
| (1) ब, क आणि ड | (2) ब आणि इ |
| (3) अ, ड आणि इ | (4) अ आणि क |

Which Asian countries mentioned below have better life expectancy than that of India ?

- a. China
- b. Bangladesh
- c. Sri Lanka
- d. Bhutan
- e. Nepal

[www.upscfever.com](http://www.upscfever.com)

Choose the correct option :

- |                |             |
|----------------|-------------|
| (1) b, c and d | (2) b and e |
| (3) a, d and e | (4) a and c |

31. खालील विधान कोणी केले :

“प्राचीन काळापासून आपली गावे ही पायाभूत अशी स्वयंपूर्ण शासन व्यवस्था आहे ... गावातील लोक हे पंचायतीचे सदस्य आहेत व त्यांनी पंचायतीचा ताबा घेतला पाहिजे.”

- |                   |                        |
|-------------------|------------------------|
| (1) महात्मा गांधी | (2) जवाहरलाल नेहरू     |
| (3) इंदिरा गांधी  | (4) अटल बिहारी वाजपेयी |

Who said :

“Our villages have been basic units of administration since ancient times ... Village people are members of Panchayats and should control them.”

- |                    |                          |
|--------------------|--------------------------|
| (1) Mahatma Gandhi | (2) Jawaharlal Nehru     |
| (3) Indira Gandhi  | (4) Atal Bihari Vajpayee |

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

P.T.O.

32. जर BRIC देशांची नावे (ब्राझील, रशिया, भारत आणि चीन), त्यांच्या मानव विकास निर्देशांकातील स्थानानुसार (वरच्या स्थानापासून खालच्या स्थानापर्यंत) रचयची झाली, तर खालीलपैकी कोणता पर्याय योग्य आहे ?

- (1) RBCI (2) BRCI  
(3) CRBI (4) RCBI

If BRIC countries (Brazil, Russia, India and China) are to be arranged according to their Human Development Index rank from higher to lower, then which of the following options will be correct ?

- (1) RBCI (2) BRCI  
(3) CRBI (4) RCBI

33. राष्ट्रीय लोकसंख्या धोरण, 2000 नुसार, कोणत्या वर्षापर्यंत लोकसंख्या स्थिरीकरणाचे उद्दिष्ट साध्य होईल ?

- (1) 2035 (2) 2045  
(3) 2055 (4) 2050

The National Population Policy, 2000 targets stabilisation of population in India by

- (1) 2035 (2) 2045  
(3) 2055 (4) 2050

[www.upscfever.com](http://www.upscfever.com)

34. लोकसंख्या अंदाज अहवाल 2001 नुसार, खालीलपैकी कोणत्या राज्यामधील लिंगगुणोत्तर, 2001 च्या तुलनेत 2026 मध्ये चांगले राहिल ?

- (1) गुजरात (2) बिहार  
(3) राजस्थान (4) पंजाब

According to the Population Projection Report, 2001, which of the following States is going to have a better sex ratio in 2026 as compared to 2001 ?

- (1) Gujarat (2) Bihar  
(3) Rajasthan (4) Punjab

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

35. 2011 च्या जनगणनेतील आकडेवारी अनुसार भारतातील शहरीकरणाचे प्रमाण त्यापूर्वीच्या गणनेशी तुलना करता

- |                      |                            |
|----------------------|----------------------------|
| (1) घटले आहे         | (2) मागच्या इतकेच आहे      |
| (3) थोडेसे वाढले आहे | (4) लक्षणीयरित्या घटले आहे |

According to the 2011 census data, the level of urbanisation in India in comparison with that of the previous census has

- |                        |                           |
|------------------------|---------------------------|
| (1) decreased          | (2) remained the same     |
| (3) slightly increased | (4) drastically decreased |

36. बालकांच्या हक्कांचे संरक्षण करण्यासाठी बाल हक्क आयोगाची स्थापना करणारे पहिले राज्य कोणते ?

- |                |                  |
|----------------|------------------|
| (1) महाराष्ट्र | (2) केरळ         |
| (3) गुजरात     | (4) उत्तर प्रदेश |

Which is the first State Government to establish the Child Rights Commission to protect the rights of the children ?

- |                 |                   |
|-----------------|-------------------|
| (1) Maharashtra | (2) Kerala        |
| (3) Gujarat     | (4) Uttar Pradesh |

[www.upscfever.com](http://www.upscfever.com)

37. पंतप्रधान रोजगार योजना (PMRY) ही

- (1) सुशिक्षित बेरोजगार युवकांमधील व्यावसायिकतेला चालना देण्यासाठी आहे
- (2) कर्जदार शेतकऱ्यांना रोजगाराची सुविधा उपलब्ध करून देण्यासाठी आहे
- (3) परित्यक्ता महिलांना बचतगटातर्फे मदत करण्यासाठी आहे
- (4) अशिक्षित गरीब लोकांसाठी रोजगाराच्या संधी निर्माण करण्यासाठी आहे

Prime Minister's Rojgar Yojana (PMRY) is the programme for

- (1) Promoting entrepreneurship among the educated unemployed youth
- (2) The indebted farmers to acquire job facilities
- (3) The destitute women to enable them to get into self help groups
- (4) Generating employment opportunities for the illiterate poor

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

P.T.O.

38. सर्व शिक्षा अभियानाच्या अंमलबजावणीमागे पुढील ध्येये सुनिश्चित आहेत :

- अ. प्राथमिक शिक्षणाचे सार्वत्रिकरण
- ब. प्राथमिक शिक्षणाचा सार्वत्रिक समावेश करून ते सुस्थित करणे
- क. शिक्षणातील लिंगभेद आणि सामाजिक तफावत भरून काढणे
- ड. बालशिक्षणाचा स्तर उंचावणे

वरीलपैकी कोणती विधान सत्य आहेत ?

- (1) अ, ब आणि क
- (2) अ, क आणि ड
- (3) ब, क आणि ड
- (4) अ, ब, क आणि ड

What are the objectives of the Sarva Shiksha Abhiyan ?

- a. Universalising elementary education
- b. Universal access and improvement of elementary education
- c. Bridging of gender and social gaps in education
- d. Enhancing level of child education

Which of the following are true ?

- (1) a, b and c
- (2) a, c and d
- (3) b, c and d
- (4) a, b, c and d

39. 4.2 अब्ज लोकसंख्येसह आशिया हा सर्वात दाट मनुष्यवस्ती असलेला खंड आहे. ही आशियाई लोकसंख्या एकूण जागतिक लोकसंख्येच्या किती टक्के आहे ?

- (1) 51%
- (2) 60%
- (3) 70%
- (4) 80%

Asia is the most populated continent with its 4.2 billion inhabitants. What percent of the total world population does it account for ?

- (1) 51%
- (2) 60%
- (3) 70%
- (4) 80%

40. 2011 साली संयुक्त राष्ट्रांच्या लोकसंख्या विभागाने 2050 सालातील जागतिक लोकसंख्येसंबंधी एक अहवाल प्रस्तुत केला. यांत संभाव्य सर्वाधिक लोकसंख्येच्या 20 देशांची यादी दिली गेली. त्या यादीत पुढीलपैकी कोणत्या देशाचा समावेश **नाही** ?

- (1) व्हिएतनाम
- (2) पाकिस्तान
- (3) ब्राझिल
- (4) इंग्लंड

In 2011 the United Nations Population Division released a list of twenty most populous countries for the year 2050. Which of the following countries is **not** included in the list ?

- (1) Vietnam
- (2) Pakistan
- (3) Brazil
- (4) England

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

41. 2006 च्या वीस कलमी कार्यक्रमात अंतर्भूत 'महिलांचा अधिकाधिक सहभाग' यात खालील गोष्टी आहेत :

- |                  |                    |
|------------------|--------------------|
| अ. पंचायत संस्था | ब. उद्योगधंदे      |
| क. संसद          | ड. शैक्षणिक संस्था |
| इ. नगरपालिका     | फ. सेवा क्षेत्र    |

योग्य पर्याय निवडा :

- |                |                |
|----------------|----------------|
| (1) अ, ब आणि क | (2) ब, क आणि ड |
| (3) ड, इ आणि फ | (4) अ, क आणि इ |

The Twenty Point Programme, 2006 includes 'improved participation of women' in

- |                   |                             |
|-------------------|-----------------------------|
| a. Panchayats     | b. Industry                 |
| c. Parliament     | d. Educational Institutions |
| e. Municipalities | f. Services sector          |

Choose the correct option :

- |                |                |
|----------------|----------------|
| (1) a, b and c | (2) b, c and d |
| (3) d, e and f | (4) a, c and e |

42. भारतीय युवा धोरणानुसार युवक म्हणजे पुढीलपैकी कोणता वयोगट ?

- |                    |                    |
|--------------------|--------------------|
| (1) 15 ते 30 वर्षे | (2) 13 ते 35 वर्षे |
| (3) 16 ते 25 वर्षे | (4) 13 ते 40 वर्षे |

According to the National Youth Policy of India, "Youth" denotes the age group between

- |                    |                    |
|--------------------|--------------------|
| (1) 15 to 30 years | (2) 13 to 35 years |
| (3) 16 to 25 years | (4) 13 to 40 years |

[www.upscfever.com](http://www.upscfever.com)

43. आंतरराष्ट्रीय कुमरिका दिवस कधी साजरा केला जातो ?

- |                |                  |
|----------------|------------------|
| (1) 2 जानेवारी | (2) 2 ऑक्टोबर    |
| (3) 11 ऑक्टोबर | (4) 19 नोव्हेंबर |

The International Day of the Girl Child is observed on

- |                |                 |
|----------------|-----------------|
| (1) January 2  | (2) October 2   |
| (3) October 11 | (4) November 19 |

44. उंची, गोरेपणा, उंच कपाळ, लांब व धारदार नाक ही वांशिक ठेवण कोणत्या वंश समूहाशी निगडित आहे ?

- |                   |                          |
|-------------------|--------------------------|
| (1) नेग्रिटोस     | (2) द्रविड               |
| (3) इण्डो-आर्यन्स | (4) प्रोटो-ऑस्ट्रालॉइड्स |

The racial features like tall, fair, long headed and long and sharp nose are associated with

- |                 |                       |
|-----------------|-----------------------|
| (1) Negritos    | (2) Dravidians        |
| (3) Indo-Aryans | (4) Proto-Australoids |

45. बंजारा ही भटकी जमात वेगवेगळ्या राज्यांत वेगवेगळ्या नावाने परिचित आहे. खालीलपैकी कुठले नाव बंजारा या भटक्या जमातीसाठी वापरले जात **नाही** ?

- (1) लमाणी (2) सुगाली (3) लंबाडी (4) धमाणी

Which of the following terms is **not** associated with a nomadic tribe known as Banjara ?

- (1) Lamani (2) Sugali (3) Lambadi (4) Dhamani

46. मुस्लिमांमधे बालमजुरीचे प्रमाण धीम्या गतीने कमी होण्याचे/ची कारण/णे :

अ. पारंपारिक व्यवसायांमधे गुंतलेली असणे

ब. साक्षरतेची कमी पातळी

क. कुशल कारागिरांकरता मागणी

योग्य पर्याय निवडा :

- (1) अ, ब आणि क (2) फक्त ब

- (3) फक्त क (4) फक्त अ

The slow pace of decline in child labour among Muslims is due to

a. Engagement in traditional occupations

b. Low level of literacy

c. Demand for skilled labour

Choose the correct option :

- (1) a, b and c (2) Only b

- (3) Only c (4) Only a

[www.upscfever.com](http://www.upscfever.com)

47. ज्या विभागात सगळ्यात जास्त मुले काम करतात, त्यापासून ज्या विभागात सगळ्यात कमी मुले काम करतात, अशा विभागांची क्रमवारी लिहा.

अ. शेती

ब. व्यापार आणि उपाहारगृहे

क. उत्पादन क्षेत्र

ड. बांधकाम

इ. वस्ती आणि सामाजिक सेवा

योग्य पर्याय निवडा :

- (1) अ, क, ब, इ, ड (2) ब, क, इ, अ, ड

- (3) अ, इ, क, ड, ब (4) अ, ब, क, ड, इ

Beginning from the most to the least, state the sectors in which children are employed :

a. Agriculture

b. Trade and Hotels

c. Manufacturing sector

d. Construction

e. Community and Social Services

Choose the correct answer :

- (1) a, c, b, e, d (2) b, c, e, a, d

- (3) a, e, c, d, b (4) a, b, c, d, e

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK



48. एकात्मिक बाल विकास सेवां यामध्ये खालीलपैकी कशाचा अंतर्भाव होतो ?

- अ. किशोरी शक्ती योजना  
 ब. आंगणवाडी केंद्रे  
 क. पूरक पोषण कार्यक्रम  
 ड. कस्तुरबा गांधी बालिका विद्यालय

योग्य पर्याय निवडा :

- (1) अ, ब आणि क (2) ब आणि क  
 (3) अ आणि ब (4) अ, ब, क आणि ड

The Integrated Child Development Services include

- a. Kishori Shakti Yojana  
 b. Anganwadi Centres  
 c. Supplementary Nutrition Programme  
 d. Kasturba Gandhi Balika Vidyalaya

Choose the correct option :

- (1) a, b and c (2) b and c  
 (3) a and b (4) a, b, c and d

49. पुढीलपैकी कोणत्या महिलेस [www.upsrfever.com](http://www.upsrfever.com) नोबेल पारितोषिक मिळालेले **नाही** ?

- (1) लेमा गेबोवी (2) पर्ल बक  
 (3) शिरीन इबादी (4) वानगरी मथाई

Which of the following women did **not** win a Nobel Prize for Peace ?

- (1) Leymah Gbowee (2) Pearl Buck  
 (3) Shirin Ebadi (4) Wangari Maathai

50. स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या कारभारात महिलांनी आपली नेतृत्वक्षमता वाढवून ग्रामविकासात योगदान द्यावे यासाठी राज्य निवडणूक आयोगाने \_\_\_\_\_ प्रकल्प हाती घेतला आहे.

- (1) समृद्धी (2) क्रांतिज्योति (3) राजमाता (4) जीजाऊ

Which project has the State Election Commission undertaken for women to develop their leadership capacity and contribute to rural development in local self-government institutions ?

- (1) Samriddhi (2) Krantijyoti (3) Rajmata (4) Jijau

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

P.T.O.

51. राष्ट्रीय युवक संमेलन हे तरुणांच्या गुणांना वाव देणारे वार्षिक स्नेहमिलन असते. 2011 सालचे राष्ट्रीय युवक संमेलन खालीलपैकी कुठल्या शहरात संपन्न झाले ?

- (1) दिल्ली (2) कोलकाता  
(3) उदयपूर (4) जयपूर

The National Youth Festival in India is an annual gathering of youth with various activities. In which city was the National Youth Festival, 2011 held ?

- (1) Delhi (2) Kolkata  
(3) Udaipur (4) Jaipur

52. 2011 सालच्या जनगणनेतील आकडेवारीनुसार खालीलपैकी कोणते विधान चुकीचे नमूद केले आहे ?

- (1) 2001 च्या तुलनेत 2011 साली देशातील ग्रामीण कुटुंबांकडे असणारी दूरदर्शन संचांची संख्या 18.9% वरून 33.4% पर्यंत वाढली आहे.  
(2) 2011 साली ग्रामीण घरांमध्ये असणारी टेलीफोन्सची एकूण संख्या 54.3% आहे.  
(3) 2011 च्या जनगणनेनुसार देशातील एकूण कुटुंबांची संख्या 30.5 कोटी आहे.  
(4) 2011 च्या जनगणनेनुसार देशात 70.6% नागरी कुटुंबांकडे नळामार्फत पिण्याच्या पाण्याची व्यवस्था आहे. तर केवळ 30.8% ग्रामीण कुटुंबांकडेच अशी व्यवस्था आहे.

Which of the following Census 2011 findings is **wrongly** stated ?

- (1) The percentage of rural households having Television sets has enhanced from 18.9% in 2001 to 33.4% in 2011.  
(2) The percentage of rural families having telephones is 54.3% as per 2011 Census figure.  
(3) The number of households in the country according to 2011 Census is 30.5 crores.  
(4) 70.6% urban households have tap drinking water facility whereas only 30.8% rural households have such a facility as per Census 2011

53. भारतात 15 ते 35 वयोगटातील 8 कोटी निरक्षरांना 1995 पर्यंत साक्षर करण्याचे कोणत्या कार्यक्रमाचे उद्दिष्ट होते ?

- (1) ग्रामीण कार्यात्मक साक्षरता कार्यक्रम  
(2) राष्ट्रीय साक्षरता मिशन - 1988  
(3) प्रौढ शिक्षण कार्यक्रम  
(4) समुदाय विकास कार्यक्रम

Which programme aimed at educating 8 crore illiterate people in the age group 15 to 35 upto 1995 ?

- (1) Rural Functional Literacy Programme  
(2) National Literacy Mission - 1988  
(3) Adult Education Programme  
(4) Community Development Programme

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

54. \_\_\_\_\_ यांच्या पुढाकाराने 'युनिसेफ' ने चंद्रपूर, यवतमाळ या आदिवासी जिल्हयात गणित, विज्ञान व एकूण शिक्षणात जिवंतपणा आणला, समाजाचा सहभाग वाढविला.

- |                    |                  |
|--------------------|------------------|
| (1) चंद्रकांत दळवी | (2) बाबा आमटे    |
| (3) विजया चौहान    | (4) सुधा काळदाते |

Because of the initiative of \_\_\_\_\_ the 'UNICEF' brought liveliness in learning of Maths and Science in particular and Education in general and increased social involvement of tribal districts like Chandrapur, Yavatmal.

- |                       |                   |
|-----------------------|-------------------|
| (1) Chandrakant Dalvi | (2) Baba Amte     |
| (3) Vijaya Chauhan    | (4) Sudha Kaldate |

55. 'यशदा' (यशवंतराव चव्हाण विकास प्रशासन प्रबोधिनी) चे ध्येय काय आहे ?

- |                               |                               |
|-------------------------------|-------------------------------|
| (1) 'प्रशिक्षणात प्राविण्यम्' | (2) प्रशिक्षणात दुरस्त शिक्षण |
| (3) लोकाभिमुख प्रशासन         | (4) प्रशिक्षणाचे खाजगीकरण     |

What is the motto of 'Yashada' ?

- |                                    |                               |
|------------------------------------|-------------------------------|
| (1) 'Excellence through training'  | (2) E-learning                |
| (3) People oriented administration | (4) Privatisation of training |

[www.upscfever.com](http://www.upscfever.com)

56. आदिवासींच्या सर्वांगीण विकासासाठी कोणत्या पंचवार्षिक योजनेपासून भारत सरकारने आदिवासी उप-योजना नीती अंमलात आणली ?

- (1) आठवी योजना
- (2) पाचवी योजना
- (3) सहावी योजना
- (4) दहावी योजना

Since which Five Year Plan has the Indian Government incorporated the Tribal Sub Plan (TSP) strategy to ensure all round development of tribal areas ?

- (1) 8<sup>th</sup> Plan
- (2) 5<sup>th</sup> Plan
- (3) 6<sup>th</sup> Plan
- (4) 10<sup>th</sup> Plan

57. आदिवासी मुलांना काम करता करताच शिक्षण देणारी 'कुरणशाळा' ही नवी संकल्पना \_\_\_\_\_ यांनी उपयोगात आणली.

- (1) अनुताई वाघ
- (2) ताराबाई मोडक
- (3) गिजुभाई बधेका
- (4) बाबा आमटे

The concept of 'Kuranshala' where tribal children can get education while doing their work is attributed to

- (1) Anutai Wagh
- (2) Tarabai Modak
- (3) Gigubhai Badheka
- (4) Baba Amte

---

[www.upscfever.com](http://www.upscfever.com)

58. महिला संरक्षणासाठी कौटुंबिक हिंसा अधिनियम, 2005 द्वारे महिलांना पुढील हक्क प्राप्त झाला

- (1) सुरक्षित नोकरी
- (2) सुरक्षित आरोग्य
- (3) सुरक्षित ठेवी
- (4) सुरक्षित घर

The Protection of Women from Domestic Violence Act passed in 2005 provides for the right of a woman to

- (1) secure job
- (2) secure health
- (3) secure bank balance
- (4) secure housing

---

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

59. “वैयक्तिक कामासाठी राष्ट्राची संपत्ती वाया घातवण्याचा मला अधिकार नाही. राष्ट्राच्या संपत्तीचा उपयोग राष्ट्राच्याच कामासाठी व्हावयास हवा ही राष्ट्रनिष्ठेची नीती.” कोणी मांडली ?

- |                 |               |
|-----------------|---------------|
| (1) आर्य चाणक्य | (2) विवेकानंद |
| (3) कौटिल्य     | (4) परमहंस    |

“I don't have the right to waste national wealth for my personal purpose. National wealth should be used for national cause.” Who said this ?

- |                   |                |
|-------------------|----------------|
| (1) Arya Chanakya | (2) Vivekanand |
| (3) Kautilya      | (4) Paramhans  |

60. खालीलपैकी कोणता मुद्दा राष्ट्रीय युवा धोरण 2003 चा मुख्य विषय **नाही** ?

- (1) युवा सबलीकरण
- (2) युवा शिक्षण
- (3) महिलांप्रती न्याय
- (4) आंतर-विभागीय दृष्टिकोन

Which among the following is **not** a part of the thrust areas recognised by the National Youth Policy, 2003 ?

[www.upscfever.com](http://www.upscfever.com)

- (1) Youth Empowerment
- (2) Youth Education
- (3) Gender Justice
- (4) Inter-Sectoral Approach

61. खालीलपैकी कोणती महाराष्ट्रात विमुक्त जात **नाही** ?

- |            |            |
|------------|------------|
| (1) बेरड   | (2) रामोशी |
| (3) कैकाडी | (4) गारुडी |

Which of the following is **not** a Denotified Caste in Maharashtra ?

- |             |             |
|-------------|-------------|
| (1) Berad   | (2) Ramoshi |
| (3) Kaikadi | (4) Garudi  |

62. जास्मिन क्रांती, जिचे नेतृत्व प्रामुख्याने युवकांनी केले, ती \_\_\_\_\_ या देशात झाली.  
 (1) इजिप्त (2) चीन (3) सिरिया (4) ट्युनिशिया  
 The Jasmine Revolution, which was primarily led by youth, took place in  
 (1) Egypt (2) China (3) Syria (4) Tunisia

63. ध्यानचंद पुरस्कार कशाकरता दिला जातो ?  
 (1) हॉकीमध्ये उत्तम कामगिरी  
 (2) क्रीडा व खेळांमध्ये अतुलनीय योगदान  
 (3) बॅडमिंटनमध्ये सातत्यपूर्ण कामगिरी  
 (4) खेळांमध्ये तीन वर्ष सातत्यपूर्ण कामगिरी  
 Dhyanchand Award is instituted for  
 (1) excellent performance in Hockey  
 (2) outstanding contribution in Sports and Games  
 (3) consistent performance in Badminton  
 (4) consistent performance in Sports for three years

64. खालीलपैकी कोणती वाक्ये बरोबर आहेत ?  
 अ. आदिवासी भागात 'आशा' या दहावी पास असल्या पाहिजेत.  
 ब. बिगर आदिवासी भागात दर 1500 लोकांसाठी एक 'आशा' असली पाहिजे.  
 क. आदिवासी भागात, 20 – 45 या वयोगटातील महिलेची नेमणूक 'आशा' म्हणून होऊ शकते.  
 ड. बिगर आदिवासी भागात 'आशा' म्हणून नेमणूक झालेली महिला विवाहित असण्याची गरज नाही.  
 योग्य पर्याय निवडा [www.upscfever.com](http://www.upscfever.com)  
 (1) अ आणि ब (2) ब आणि क (3) क आणि ड (4) अ आणि ड  
 Which of the following sentences are true ?  
 a. 'ASHA' in tribal areas must be 10<sup>th</sup> standard passed.  
 b. There should be one 'ASHA' for every 1500 persons in non-tribal areas.  
 c. A woman in the age group of 20 – 45 can be appointed at 'ASHA' in tribal areas.  
 d. 'ASHA' in non-tribal areas need not be a married woman.  
 Choose the correct option :  
 (1) a and b (2) b and c (3) c and d (4) a and d

65. प्रसूतीपूर्व निदान तंत्र (दुरुपयोग नियमन आणि प्रतिबंध) अधिनियम 1994 हा सन 2003 मध्ये पुढीलपैकी कोणत्या गोष्टींवर प्रतिबंध आणण्यासाठी सुधारल्या गेला ?  
 (1) गर्भजलपरीक्षणाचा दुरुपयोग (2) सोनोग्राफी तंत्राचा वापर  
 (3) गर्भवाढ परीक्षणासाठी सोनोग्राफी (4) गर्भलिंग चिकित्सा  
 The Pre-Natal Diagnostic Technique (Regulation and Prevention of Misuse) Act 1994 was amended in 2003 to prohibit  
 (1) misuse of amniocentesis (2) use of sonography  
 (3) use of sonography to detect foetal growth (4) sex diagnosis

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

66. महाराष्ट्रात इयत्ता पहिलीपासून इंग्रजी विषयाचा समावेश कोणत्या शैक्षणिक वर्षापासून झाला ?  
 (1) 1999 – 2000 (2) 2000 – 2001 (3) 2001 – 2002 (4) 2002 – 2003  
 In which academic year was the English subject introduced in the first standard in Maharashtra ?  
 (1) 1999 – 2000 (2) 2000 – 2001 (3) 2001 – 2002 (4) 2002 – 2003

67. ज्ञानप्राप्तीसाठी अध्ययन, कृतीसाठी अध्ययन, सहजीवनासाठी अध्ययन व अस्तित्वासाठी अध्ययन — या शिक्षणाच्या चार आधारस्तंभांची संकल्पना कोणत्या आयोगाने मांडली ?  
 (1) डेलॉर आयोग (2) कोठारी आयोग  
 (3) डॉ. राधाकृष्णन आयोग (4) मुदलियार आयोग  
 Learning to know, learning to do, learning to live together and learning to be — Which commission has given the concept of these four pillars of education ?  
 (1) Delor Commission (2) Kothari Commission  
 (3) Dr. Radhakrishnan Commission (4) Mudaliyar Commission

68. महात्मा गांधीजींच्या मते शिक्षणाचे माध्यम \_\_\_\_\_ असावे.  
 (1) इंग्रजी (2) हिंदी  
 (3) मातृभाषा (4) प्रादेशिक भाषा  
 The medium of instruction, according to Gandhiji, should be  
 (1) English (2) Hindi  
 (3) Mother tongue (4) Regional language

69. जागतिक विपणन संस्थेने शिक्षणाच्या जागतिकीकरणाला प्रोत्साहन देण्यासाठी कोणत्या कराराखाली शिक्षणाचा समावेश एक उपभोग्य वस्तू म्हणून केला ?  
 (1) व्हॅट (2) युनेस्को (3) गॅट (4) डब्ल्यू.एच.ओ.  
 In which agreement has the World Trade Organization included education as productive object of enjoyment for giving encouragement to globalization of education ?  
 (1) VAT (2) UNESCO (3) GATT (4) WHO

70. शालेय अभ्यासक्रमात SUPW चा समावेश खालीलपैकी कोणत्या आयोगाच्या शिफारशीवर आधारून करण्यात आला होता ?  
 (1) कोठारी शिक्षण कमीशन रिपोर्ट  
 (2) ईश्वरभाई पटेल शिक्षणासंबंधी रिव्ह्यू कमिटी  
 (3) माध्यमिक शिक्षण आयोग रिपोर्ट  
 (4) विद्यापीठ शिक्षण आयोग रिपोर्ट  
 The SUPW was included in the school curriculum on the recommendations of  
 (1) The Kothari Education Commission's Report  
 (2) The Ishvarbhai Patel Educational Review Committee  
 (3) The Secondary Education Commission Report  
 (4) The University Education's Committee Report

71. पुढील कोणते विधान सत्य आहे ?

- (1) साक्षरतेत महाराष्ट्राचा देशातील क्रमांक 2011 मध्ये 2001 च्या तुलनेत सुधारला.
- (2) साक्षरतेत महाराष्ट्राचा देशातील क्रमांक 2001 च्या तुलनेत 2011 मध्ये घसरला.
- (3) साक्षरतेत महाराष्ट्राचा 2001 मधील देशातील क्रमांकात 2011 मध्ये बदल झाला नाही.
- (4) असे क्रमांक प्रत्यक्षात लावताच येत नाहीत.

Which of the following statements is correct ?

- (1) Maharashtra improved upon its position in 2011 census from its position in 2001 in literacy.
- (2) In literacy, Maharashtra's position deteriorated in 2011 from its position in 2001.
- (3) Maharashtra's position remained the same in 2011 as that in 2001.
- (4) Such positions cannot be determined.

72.

स्तंभ I

- अ. विवेकानंद
- ब. गांधीजी
- क. वेदान्त व बुद्धवाद
- ड. टागोर

खालीलपैकी कोणत्या पर्यायात अचूक जोड्या जुळविल्या आहेत ?

अ.      ब.      क.      ड.

- (1) I      II      III      IV
- (2) IV      III      II      I
- (3) IV      I      II      III
- (4) II      IV      I      III

Column I

- a. Vivekanand
- b. Gandhiji
- c. Vedanta and Buddhism
- d. Tagore

स्तंभ II

- I. मानवी व्यक्तिमत्त्वाचा सर्वांगीण विकास
- II. 'कर्म' सिद्धान्त हा अविभाज्य घटक
- III. कोणत्याही पुस्तकापेक्षा बालक महत्त्वाचे आहे
- IV. योगा एक शिक्षणाची पद्धत

Column II

- I. Harmonious development of human personality
- II. The doctrine of 'Karma' forms an integral part
- III. Child is more important than any book
- IV. Yoga as a method of education

Which of the following alternatives gives the correct matching ?

a.      b.      c.      d.

- (1) I      II      III      IV
- (2) IV      III      II      I
- (3) IV      I      II      III
- (4) II      IV      I      III

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK



73. 'परम' हे उदाहरण कोणत्या प्रकारच्या संगणकाचे आहे ?

- (1) सुपर कॉम्प्युटर (2) पी.सी.  
(3) लॅपटॉप (4) यापैकी एकही नाही

'Param' is an example of

- (1) Super Computer (2) PC  
(3) Laptop (4) None of these

74. 'शिक्षण म्हणजे शरीर, मन व आत्मा ह्या त्रयीमध्ये जे सुप्त उत्तमत्व आहे त्याचा सर्वांगीण विकास' असे कोणी म्हटले आहे ?

- (1) स्वामी विवेकानंद (2) म. गांधी  
(3) रविंद्रनाथ टागोर (4) विनोबा भावे

'By education I mean, all-round drawing out of the best in man, body, mind and spirit' is said by

- (1) Swami Vivekanand (2) M. Gandhi  
(3) Ravindranath Tagore (4) Vinoba Bhave

75. शिक्षणाची ध्येये साध्य करण्याची प्रक्रिया म्हणजे

- (1) परीक्षा पद्धती (2) मूल्यामापन पद्धती  
(3) अध्यापन पद्धती (4) अध्ययन पद्धती

The process of achieving goals of education is

- (1) Examination method (2) Evaluation method  
(3) Teaching method (4) Learning method

76. भारतीय संविधानातील कलम 30(अ) कोणत्या बाबीशी संबंधित आहे ?

- (1) दुर्बल घटकांना शिक्षणप्राप्तिचा अधिकार  
(2) स्त्रियांसाठी पद राखीव ठेवण्याचा अधिकार  
(3) अल्पसंख्यकांना शैक्षणिक संस्था स्थापन व प्रशासन करण्याचा अधिकार  
(4) मतदानाचा अधिकार

Article 30(a) in the Indian Constitution is concerned with

- (1) Right of weaker sections to get education  
(2) Right of women to have a reserved posts for themselves  
(3) Right of minorities to establish and administer educational institutions  
(4) Right of voting

77. महाराष्ट्र शासनाने शिक्षणाचा 10+2+3 आकृतीबंध केव्हापासून अमलात आणला ?

- (1) 1978 (2) 1975 (3) 1976 (4) 1977

Since when is Maharashtra State implementing 10+2+3 pattern of education ?

- (1) 1978 (2) 1975 (3) 1976 (4) 1977

78. "मुलाला शिक्षित केल्याने एक व्यक्ति शिक्षित होते; परंतु मुलीच्या शिक्षणामुळे संपुर्ण कुटुंब शिक्षित होते." हे विधान कोणी केले ?

- (1) पंडित नेहरू (2) महात्मा गांधी  
(3) महर्षि धोंडो केशव कर्वे (4) स्वामी विवेकानंद

Who made the following statement ?

"Educating a boy is educating one person, but educating a girl is educating the entire family."

- (1) Pandit Nehru (2) Mahatma Gandhi  
(3) Maharshi Dhondo Keshav Karve (4) Swami Vivekanand

79. शैक्षणिक संधीची समानता या संविधानातील मार्गदर्शक तत्वाचा खरा अर्थ \_\_\_\_\_ असा आहे.

- (1) समाजातील दुर्बल घटकांना जास्त सवलती  
(2) क्षमता व अभिरुचीनुसार शिक्षण [www.upscfever.com](http://www.upscfever.com)  
(3) शिक्षणाचे सार्वत्रिकीकरण  
(4) कोणत्याही अटीविना शैक्षणिक सवलती/सुविधा

Equal educational opportunities as a constitutional directive truly means

- (1) more facilities for the weaker sections of the society  
(2) education according to abilities and aptitudes  
(3) universalisation of education  
(4) provision of educational facilities irrespective of anything

80. मॅडम मॉन्टेसरी यांनी मुलांसाठी पूर्वप्राथमिकशाळा इटलीत कधी स्थापन केली ?

- (1) 1807 (2) 1907 (3) 1607 (4) 1806

When did Madam Montessori establish her pre-primary school for children in Italy ?

- (1) 1807 (2) 1907 (3) 1607 (4) 1806

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

81. राष्ट्रीय ज्ञान आयोगाचे अध्यक्ष कोण आहेत ?

- (1) डॉ. मनमोहन सिंग (2) डॉ. कुमूद बन्सल  
(3) सॅम पित्रोदा (4) वरीलपैकी कुणीही नाही

Who is the Chairman of the National Knowledge Commission ?

- (1) Dr. Manmohan Singh (2) Dr. Kumud Bansal  
(3) Sam Pitroda (4) None of the above

82. 'विज्ञान-अध्यापनात शिक्षकांना जाणवणाऱ्या अडचणींचा अभ्यास' या संशोधनासाठी पुढीलपैकी कोणती पद्धत अधिक योग्य आहे ?

- (1) प्रायोगिक पद्धत (2) सर्वेक्षण पद्धत  
(3) व्यक्तिअभ्यास पद्धत (4) तुलनात्मक कार्यकारण पद्धत

Which of the following methods will be appropriate for the research titled, 'A study of the difficulties faced by the teachers in teaching science' ?

- (1) Experimental method (2) Survey method  
(3) Case study method (4) Causal-comparative method

83. 'शिक्षण' या शब्दाला लॅटीन भाषेतील मूळ शब्द या अर्थाचा आहे

- (1) वृद्धीस मदत करणे (2) बाहेर काढणे व प्रशिक्षण देणे  
(3) व्यक्तिचा विकास करणे (4) व्यक्तिस अर्थाजनास मदत करणे

The original word in Latin for 'Education' means

- (1) to help to grow (2) to lead out and to train  
(3) to develop a person (4) to help a person to earn

84. "स्त्री शिक्षित (शिकलेली) असल्याशिवाय लोक शिक्षित असू शकत नाहीत" असा उल्लेख कशात करण्यात आला आहे ?

- (1) शिक्षणाचे राष्ट्रीय धोरण (1968) च्या प्रस्तावात  
(2) संयुक्त राष्ट्रसंघाच्या स्त्री विरोधी विभेदीकरणाचे धोरण काढून टाकणाऱ्या घोषणेत (1967)  
(3) विद्यापीठ आयोग (1948 - 49)  
(4) शिक्षणाच्या नवीन राष्ट्रीय धोरणा मध्ये (1986)

"There cannot be educated people without educated women" is stated in

- (1) The Resolution of the National Policy on Education (1968)  
(2) The United Nations Declaration on the Elimination of Discrimination against Women (1967)  
(3) The University Education Commission (1948 - 49)  
(4) New Policy of Education (1986)

85. 'DGET' चे पूर्ण नाव काय ?

- (1) डिस्ट्रीक्ट गायडन्स फॉर इंग्लिश टिचिंग
- (2) डायव्हर्सिटी इन ग्लोबल एज्युकेशन ट्रेनिंग
- (3) डायरेक्टोरेट जनरल ऑफ एम्प्लॉयमेंट अँड ट्रेनिंग
- (4) डायरेक्शन अँड गायडन्स फॉर एम्प्लॉयमेंट ट्रेनिंग

What is the full form of 'DGET' ?

- (1) District Guidance for English Teaching
- (2) Diversity in Global Education Training
- (3) Directorate General of Employment and Training
- (4) Direction and Guidance for Employment Training

86. केंद्र सरकारने 'मौलाना आझाद शैक्षणिक फाउंडेशन' ही कोणत्या हेतूने स्थापन केली आहे ?

- (1) अल्पसंख्यांक समाजाचे कल्याण
- (2) अपंग मुलांचे कल्याण
- (3) मतिमंद मुलांचे कल्याण
- (4) स्त्री शिक्षणाचे कल्याण

For which purpose was 'Maulana Azad Educational Foundation' established by the Central Government ?

- (1) Welfare of minority community
- (2) Welfare of handicapped children
- (3) Welfare of mentally retarded children
- (4) Welfare of women

87. कोणती संस्था राष्ट्रीय प्रज्ञाशोध परीक्षेचे संयोजन करते ?

- (1) एस.सी.ई.आर.टी.
- (2) एन.सी.ई.आर.टी.
- (3) एन.सी.टी.ई.
- (4) डी.आय.टी.ई.

Which institution organizes the National Talent Search Examination ?

- (1) S.C.E.R.T.
- (2) N.C.E.R.T.
- (3) N.C.T.E.
- (4) D.I.T.E.

88. अ. महाराष्ट्रात आधुनिक शिक्षणाची सुरवात मिशनऱ्यांनी अठराव्या शतकात केली.

ब. इ.स. 1821 साली सरकारने पुण्याला संस्कृत कॉलेज स्थापन केले.

क. संस्कृत कॉलेजचेच नांव पुढे डेक्कन कॉलेज झाले.

वरीलपैकी कोणती विधाने खरी आहेत ?

- (1) फक्त अ
- (2) फक्त अ आणि ब
- (3) अ, ब आणि क
- (4) कोणतेही नाही

a. The Missionaries started modern education in Maharashtra in the 18<sup>th</sup> century.

b. In the year 1821 the Government established Sanskrit College in Pune.

c. The Sanskrit College later developed into Deccan College.

Which of the above statements is/are correct ?

- (1) Only a
- (2) Only a and b
- (3) a, b and c
- (4) None of the above

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

89. महाराष्ट्र राज्यातील विगरकृषी खालील विद्यापीठांचा स्थापने प्रमाणे क्रम लावा :

- (1) मुंबई, नागपूर, पुणे, एस.एन.डी.टी., यशवंतराव चव्हाण मुक्त, सोलापूर
- (2) मुंबई, पुणे, नागपूर, एस.एन.डी.टी., यशवंतराव चव्हाण मुक्त, सोलापूर
- (3) मुंबई, पुणे, नागपूर, यशवंतराव चव्हाण मुक्त, एस.एन.डी.टी., सोलापूर
- (4) मुंबई, नागपूर, पुणे, यशवंतराव चव्हाण मुक्त, एस.एन.डी.टी., सोलापूर

Arrange the following Non-Agricultural Universities of Maharashtra State in the order of their establishment :

- (1) Mumbai, Nagpur, Pune, SNDT, Yashwantrao Chavan Mukta, Solapur
- (2) Mumbai, Pune, Nagpur, SNDT, Yashwantrao Chavan Mukta, Solapur
- (3) Mumbai, Pune, Nagpur, Yashwantrao Chavan Mukta, SNDT, Solapur
- (4) Mumbai, Nagpur, Pune, Yashwantrao Chavan Mukta, SNDT, Solapur

90. इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ टेक्नॉलॉजी पवई संस्थेला कोणता दर्जा दिला गेला आहे ?

- (1) केन्द्रीय विद्यापीठ
- (2) राज्य विद्यापीठ
- (3) अभिमत विद्यापीठ
- (4) वरीलपैकी कोणताही नाही

Indian Institute of Technology, Powai has been accorded the status of

- (1) Central University
- (2) State University
- (3) Deemed University
- (4) None of the above

91. पुढील कोणती संस्था अभिमत विद्यापीठाचा दर्जा असणारी **नाही** ?

- (1) डेक्कन कॉलेज, पुणे
- (2) टाटा इन्स्टिट्यूट ऑफ सोशल सायन्सेस, मुंबई
- (3) वैकुंठ मेहता राष्ट्रीय सहकार व्यवस्थापन संस्था, पुणे
- (4) यशवंतराव चव्हाण मुक्त विद्यापीठ

Which of the following institutes does **not** have the status of a Deemed University ?

- (1) Deccan College, Pune
- (2) Tata Institute of Social Sciences, Pune
- (3) Vaikuntha Mehta National Institute of Cooperative Management, Pune
- (4) Yashwantrao Chavan Mukta Vidyapeeth

92. घटनेच्या कोणत्या दुरुस्तीद्वारे शिक्षणाचा हक्क हा मूलभूत हक्क म्हणून ठरविला आहे ?

- (1) 87 वी (2) 86 वी (3) 85 वी (4) 84 वी

Which Constitutional Amendment has made the right to education a Fundamental Right ?

- (1) 87<sup>th</sup> (2) 86<sup>th</sup> (3) 85<sup>th</sup> (4) 84<sup>th</sup>

93. व्यावसायिक शिक्षणाचा प्रमुख उद्देश कोणता आहे ?

- (1) व्यक्तीला ज्ञानसंपन्न बनविणे  
 (2) व्यक्तीला एखाद्या व्यवसायाचे कौशल्य आत्मसात करून देणे  
 (3) व्यक्तीला व्यवसाय सुरू करण्यास मार्गदर्शन करणे  
 (4) व्यक्तीमध्ये व्यापारी दृष्टिकोन बिंबविणे

What is the main object of vocational education ?

- (1) To make a person knowledgeable  
 (2) To acquaint a person with professional skills  
 (3) To guide a person to start his business  
 (4) To inculcate commercial attitude among the people

94. घर बालकाला पुढील संधिमधून शिक्षण देते

- (1) दुरुस्ती आणि संभाषण (2) बोलणे आणि निरीक्षण  
 (3) अनुकरण आणि कृती (4) पुनरावृत्ती आणि विश्रांती

Home educates the child by providing opportunities for

- (1) correction and conversation (2) speech and observation  
 (3) imitation and action (4) revision and relaxation

95. स्वातंत्र्योत्तर काळात आपल्या देशात व्यावसायिक शिक्षणाची अपेक्षित गुणवत्ता का वाढली **नाही** ?

- (1) व्यावसायिक शिक्षणाकडे पाहण्याचा नकारात्मक दृष्टिकोन  
 (2) दर्जेदार प्रशिक्षण संस्थांचा अभाव  
 (3) समन्वयाचा अभाव  
 (4) वरील सर्व

Why has the quality of vocational education **not** improved after independence ?

- (1) Negative attitude towards vocational education  
 (2) Lack of quality training institutions  
 (3) Lack of co-ordination  
 (4) All the above

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

96. पुढील कुठली विधाने खरी आहेत ?

अ. मानवी हक्क विविध देशांच्या घटनात्मक हक्कांच्या यादी मध्ये समाविष्ट केलेले असतील किंवा नसतीलही.

ब. नागरी हक्कांची हमी राज्यांकडून दिली जाते, तर मानवी हक्क हे सार्वत्रिक रीत्या लागू असतात.

योग्य पर्याय निवडा :

- (1) अ आणि ब दोन्ही बरोबर आहेत (2) अ आणि ब दोन्ही चूक आहेत  
(3) फक्त अ बरोबर आहे (4) फक्त ब बरोबर आहे

Which of the following statements is/are true ?

a. Human rights may or may not be incorporated in the charter of rights by different states.

b. Civil rights are guaranteed by different states and human rights are universal in application.

Choose the correct alternative :

- (1) Both a and b (2) Neither a nor b  
(3) Only a (4) Only b

97. कुठले विधान बरोबर आहे ?

अ. मानवी विकास निर्देशांकाच्या (HDI) जागतिक क्रमवारीत 2000 साली भारताचा 124वा क्रमांक होता, तिथून घसरून 2004 मध्ये तो 126वा झाला.

ब. या काळात भारतीय अर्थव्यवस्थेने चांगली वाढ नोंदविली.

क. श्रीलंका 2004 साली 89 व्या, अर्थात भारतापेक्षा खूप वरच्या क्रमांकावर होती.

योग्य पर्याय निवडा :

- (1) फक्त अ (2) फक्त अ आणि ब  
(3) फक्त ब आणि क (4) सर्व वाक्ये/विधाने बरोबर आहेत

Which of the following statements is/are correct ?

a. India's position in the Human Development Index (HDI) went down from a lowly 124 in 2000 to 126 in 2004.

b. The Indian economy registered rapid growth during this period.

c. Sri Lanka ranked much higher at 89 in 2004.

Choose the correct alternative :

- (1) Only a (2) Only a and b  
(3) Only b and c (4) All the statements are correct

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

P.T.O.

98. पुढीलपैकी कोणती उदाहरणे मानवी हक्कांची पायमल्ली दर्शवितात ?

- अ. बाल कामगार
- ब. स्त्री-भ्रूण हत्या
- क. वंशहत्या/वांशिक संहार
- ड. विवाहासाठी स्वतःचा जोडीदार निवडण्याच्या स्वातंत्र्यावर बंदी

योग्य पर्याय निवडा :

- (1) फक्त अ, ब आणि क
- (2) फक्त ब आणि क
- (3) सर्व विधाने बरोबर आहेत
- (4) फक्त ब, क आणि ड

Which of the following depicts instances of violation of Human Rights ?

- a. Child labour
- b. Female foeticide
- c. Genocide
- d. Not to allow a person to marry someone of his/her choice

Choose the correct alternative :

- (1) Only a, b and c
- (2) Only b and c
- (3) All the statements are correct
- (4) Only b, c and d

99. पुढील नावे कशाची आहेत ?

- एशिया वॉच
- अमेरिकाज् वॉच
- ह्युमन राइट्स वॉच
- अँमनेस्टी इंटरनॅशनल

- अ. मानवी हक्क यांच्या पायमल्लीस विरोध करणाऱ्या बिगर सरकारी संघटना आणि चळवळी.
- ब. गरीब देशांच्या विकासाशी संलग्न यू.नो. (UN) च्या संघटना.
- क. बहुराष्ट्रीय आणि राष्ट्रीय हितसंबंधी गट.
- ड. तिसऱ्या जगातील देशांच्या सरकारांच्या संघटना.

योग्य पर्याय निवडा :

- (1) फक्त अ
- (2) फक्त अ आणि ब
- (3) फक्त अ आणि क
- (4) सर्व अ, ब, क आणि ड

What are the following ?

- Asia Watch
- Americas Watch
- Human Rights Watch
- Amnesty International

- a. NGOs and movements concerned with Human Rights and their violation.
- b. Agencies of the UN concerned with the development of the poor countries.
- c. Transnational and domestic interest groups.
- d. Organizations of the governments of the Third World countries.

Choose the correct alternative :

- (1) Only a
- (2) Only a and b
- (3) Only a and c
- (4) All a, b, c and d

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK



100. यूगोस्लावियाच्या विघटनानंतर पुढील वांशिक गटांमध्ये हिंसाचार झाला :

- (1) क्रोएट, सर्ब आणि स्लाव लोक
- (2) क्रोएट, सर्ब आणि ख्रिस्ती लोक
- (3) क्रोएट, सर्ब आणि मुस्लिम लोक
- (4) स्लाव, सर्ब आणि मुस्लिम लोक

The breakup of Yugoslavia was followed by inter communal violence between the following groups :

- (1) Croat, Serb and Slav populations
- (2) Croat, Serb and Christian populations
- (3) Croat, Serb and Muslim populations
- (4) Slav, Serb and Muslim populations

101. पाकिस्तानातील गालिचे बनावण्याच्या कामासाठी 7 ते 10 वर्षांमधील मुलांना उत्तम कारागीर का समजलं जातं ?

- अ. ते कमी खातात
  - ब. ते आज्ञाधारक असतात
  - क. त्यांना प्रौढ विणकरांपेक्षा खूप कमी पगार देऊन चालतं
  - ड. त्यांच्या अंगी भरपूर कौशल्य असतं
- वरीलपैकी कोणते विधान बरोबर आहे ?

- (1) फक्त अ आणि ब
- (2) फक्त क आणि ड
- (3) फक्त ब आणि क
- (4) फक्त ब, क आणि ड

Why are boys between the ages of 7 and 10 considered as ideal employees in the carpet making industry in Pakistan ?

- a. They eat less
- b. They are obedient
- c. They can be paid much less than adult weavers
- d. They are highly dexterous

Which of the statements given above is/are correct ?

- (1) Only a and b
- (2) Only c and d
- (3) Only b and c
- (4) Only b, c and d

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

P.T.O.

102. पुढील विधाने बरोबर आहेत की चूक ?

- अ. भारतीय राज्यघटनेत नागरी व राजकीय हक्क भाग IV मध्ये समाविष्ट आहेत.  
 ब. भारतीय राज्यघटनेत सामाजिक व आर्थिक हक्क भाग III मध्ये समाविष्ट आहेत.  
 योग्य पर्याय निवडा :

- (1) अ आणि ब बरोबर आहेत  
 (2) अ आणि ब चूक आहेत  
 (3) अ बरोबर आहे, ब चूक आहे  
 (4) अ चूक आहे, ब बरोबर आहे

State whether the following statements are true or false :

- a. Civil and Political rights are included in the Part IV of the Constitution of India.  
 b. Social and Economic rights are included in the Part III of the Constitution of India.

Choose the correct alternative :

- (1) Both a and b are true  
 (2) Both a and b are false  
 (3) a is true, b is false  
 (4) a is false, b is true

103. निर्वासितांच्या विस्थापनाचा राजकीय कारणे पुढीलपैकी कोणती समजता येतील ?

- अ. वादळें  
 ब. वंश भेद  
 क. तत्त्वप्रणाली संबंधी  
 ड. यादवी युद्ध

योग्य पर्याय निवडा :

- (1) फक्त अ आणि ब  
 (2) फक्त क आणि ड  
 (3) फक्त ब आणि क  
 (4) फक्त ब, क आणि ड

Which of the following reasons for displacing people from their homes can be grouped as 'political' ?

- a. Typhoons  
 ब. Racial discrimination  
 c. Ideological  
 द. Civil war

Choose the correct alternative :

- (1) Only a and b  
 (2) Only c and d  
 (3) Only b and c  
 (4) Only b, c and d

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

104. राजकीय आश्रय कोणत्या व्यक्तींना प्रदान करण्यात येऊ शकतो ?

- अ. ज्यांचा वंश, धर्म अथवा राजकीय तत्त्वप्रणालीच्या कारणांनी छळ केला जातो.  
 ब. ज्यांच्या मानवी हक्कांची पायमल्ली होते.  
 क. ज्यांना त्यांच्या देशांत इतर नागरी हक्क व स्वातंत्र्ये नाकारली जातात.  
 ड. ज्यांना त्यांच्या स्वतःच्या देशांत व्यक्तिगत प्रगतीच्या संधी पुरेशा प्रमाणात उपलब्ध नसतात.

योग्य पर्याय निवडा :

- (1) वरीलपैकी सर्व (2) फक्त अ आणि ब  
 (3) फक्त क आणि ड (4) फक्त अ, ब आणि क

Who can be granted political asylum ?

- a. Those who face persecution on account of race, religion or political ideology.  
 b. Those who face violation of human rights.  
 c. Those who face denial of other civil rights and freedom in their own countries.  
 d. Those who face lack of opportunities for personal growth in their home country.

Choose the correct alternative :

- (1) All of the above (2) Only a and b  
 (3) Only c and d (4) Only a, b and c

105. राष्ट्रीय मानवी हक्क आयोगाची (NHRC) पुढील कार्ये आहेत :

- अ. मानवी हक्कांच्या क्षेत्रात संशोधन चालविणे व संशोधनाला प्रोत्साहन देणे.  
 ब. मानवी हक्कांच्या क्षेत्रात काम करणाऱ्या संघटना आणि संस्थांना प्रोत्साहन देणे.  
 क. जेव्हा देशांत मानवी हक्कांचे उल्लंघन होते, तेव्हा परिस्थितीची चौकशी करून आवश्यक ती पावले उचलण्यासंबंधी शासनाला सल्ला देणे.  
 ड. मानवी हक्कांशी संबंधित आंतरराष्ट्रीय करारांचा अभ्यास करून शासनाला योजना देणे.

वरीलपैकी कोणते योग्य पर्याय निवडा ?

- (1) फक्त अ (2) फक्त अ, ब आणि क  
 (3) फक्त अ आणि ब (4) वरील सर्व

National Human Rights Commission (NHRC) has the following functions :

- a. To conduct and encourage research in the field of Human Rights.  
 b. To encourage voluntary organizations and institutions working in the field of Human Rights.  
 c. To make inquiry whenever any violation of Human Rights takes place and recommend necessary action to the government.  
 d. To study international agreements on Human Rights and suggest schemes to the government.

Which of these options is correct ?

- (1) Only a (2) Only a, b and c  
 (3) Only a and b (4) All of the above

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

P.T.O.

106. सार्क (SAARC) ची स्थापना पुढील कारणासाठी झाली :

- |                       |                      |
|-----------------------|----------------------|
| अ. क्षेत्रीय सहकार्य  | ब. मुक्त व्यापार     |
| क. सामूहिक सुरक्षितता | ड. संघर्षाचे निराकरण |

यांपैकी कुठले कारण बरोबर आहे ?

- |                                 |                      |
|---------------------------------|----------------------|
| (1) फक्त अ आणि ड                | (2) कुठलेही नाही     |
| (3) वरील सर्व पर्याय बरोबर आहेत | (4) फक्त अ बरोबर आहे |

SAARC was established for the purpose of

- |                         |                        |
|-------------------------|------------------------|
| a. Regional cooperation | b. Free trade          |
| c. Collective security  | d. Conflict resolution |

Which of these options is correct ?

- |                  |                  |
|------------------|------------------|
| (1) Only a and d | (2) None is true |
| (3) All are true | (4) Only a       |

107. खालील विधानांचा विचार करा :

अ. भारताच्या राज्यघटनेत अनुच्छेद 51 प्रमाणे राज्य आंतरराष्ट्रीय शांतता व सौहार्दात वाढ करण्यासाठी प्रयत्नशील राहिल.

ब. ही तरतूद 42 व्या घटनादुरुस्तीद्वारे करण्यात आली आहे.

वरीलपैकी कोणते विधान बरोबर आहे ?

- |                  |                |
|------------------|----------------|
| (1) दोन्ही बरोबर | (2) दोन्ही चूक |
| (3) फक्त अ       | (4) फक्त ब     |

Consider the following statements :

a. The Article 51 of the Constitution of India lays down that the State shall endeavour to promote international peace and amity.

b. This provision was inserted by the 42<sup>nd</sup> Amendment.

Which of the statements given above is/are correct ?

- |                              |                               |
|------------------------------|-------------------------------|
| (1) Both statements are true | (2) Both statements are false |
| (3) Only a is true           | (4) Only b is true            |

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

108. अमेरिकेचे राष्ट्रपती रुझवेल्ट यांनी अमेरिकेच्या संसदेला 1941 मध्ये दिलेल्या संदेशात पुढील स्वातंत्र्यांचा उल्लेख सार्वत्रिक महत्त्वाचे या पद्धतीने केला होता.

- अ. भाषण स्वातंत्र्य  
ब. संधीच्या समानतेचे स्वातंत्र्य  
क. अभावापासून स्वातंत्र्य  
ड. भीती पासून स्वातंत्र्य

यांपैकी कुठली विधाने बरोबर आहेत ?

- (1) फक्त अ आणि ब  
(2) फक्त अ आणि क  
(3) फक्त अ, ब आणि क  
(4) फक्त अ, क आणि ड

President Roosevelt of the US, in a message to the American Congress in 1941, spelt out the following freedoms as being of universal importance :

- a. Freedom of speech and expression  
b. Freedom to equality of opportunity  
c. Freedom from want  
d. Freedom from fear

Which of the above are correct ?

- (1) Only a and b  
(2) Only a and c  
(3) Only a, b and c  
(4) Only a, c and d

109. 30 ऑक्टोबर 1943 च्या चार देशांच्या मॉस्को करारात पुढील सत्ता सहभागी होत्या :

- (1) ब्रिटन, अमेरिका (यू.एस.ए.), चीन, सोवियत संघ (रशिया)  
(2) ब्रिटन, अमेरिका (यू.एस.ए.), सोवियत संघ (रशिया), फ्रान्स  
(3) ब्रिटन, अमेरिका (यू.एस.ए.), फ्रान्स, चीन  
(4) सोवियत संघ (रशिया), अमेरिका (यू.एस.ए.), फ्रान्स, चीन

Following powers were part of the Moscow Declaration of Four Nations on 30<sup>th</sup> October 1943 :

- (1) UK, USA, China, USSR  
(2) UK, USA, USSR, France  
(3) UK, USA, France, China  
(4) USSR, USA, France, China

110. यूनो (UN) चे महासचिव म्हणून पुढील नेत्यांनी काम पाहिले आहे :

- अ. एम्. स्पाक (बेल्जियम)  
ब. दाग हॅमर्सकजोल्ड (स्वीडन)  
क. डॉ. कुर्त वाल्डहाईम (ऑस्ट्रिया)  
ड. डॉ. ब्यूट्रॉस ब्यूट्रॉस घाली (ईजिप्त)

कुठले पर्याय बरोबर आहेत ?

- (1) वरील सर्व  
(2) फक्त अ, ब आणि क  
(3) फक्त ब, क आणि ड  
(4) फक्त ब आणि ड

Following are the names of the Secretary Generals of the United Nations General Assembly :

- a. M. Spaak (Belgium)  
b. Dag Hammarskjold (Sweden)  
c. Dr. Kurt Waldheim (Austria)  
d. Dr. Boutros Boutros Ghali (Egypt)

Correct options are

- (1) All the above  
(2) Only a, b and c  
(3) Only b, c and d  
(4) Only b and d



115. मानव विकास अहवाल 2010 नुसार मानव विकासाचा निर्देशांक जागतिक क्रमवारीमध्ये भारताचा कोणता क्रमांक लागतो ?

- (1) 119 (2) 115 (3) 132 (4) 134

According to the Human Development Report 2010, India holds what rank in Human Development Index in the world ?

- (1) 119 (2) 115 (3) 132 (4) 134

116. सन 1992 मध्ये आंतरराष्ट्रीय कामगार संघटने द्वारा बालकामगारांवर प्रतिबंध करण्याकरिता आंतरराष्ट्रीय कार्यक्रम (IPEC) ची सुरुवात झाली. ज्या मध्ये सहभागी होणारा पहिला देश \_\_\_\_\_ होता.

- (1) भारत (2) ऑस्ट्रेलिया (3) इंग्लंड (4) चीन

In 1992, for prohibition of child labour, International Labour Organisation started IPEC Programme. The first country to participate in this programme was

- (1) India (2) Australia (3) England (4) China

117. युनिसेफ (UNICEF) ने खालीलपैकी कोणते लक्ष गाठायचे निश्चित केले आहे ?

- अ. आरोग्य जीवनास प्रोत्साहन  
ब. सर्वांना गुणात्मक शिक्षण प्रदान करणे  
क. बालकांचे शोषण व हिंसेपासुन संरक्षण करणे  
ड. HIV/AIDS ला प्रतिबंध घालणे

वरीलपैकी कोणते योग्य पर्याय निवडा ?

- (1) अ आणि ब बरोबर आहे (2) अ, ब आणि ड बरोबर आहे  
(3) ब आणि क बरोबर आहे (4) अ, ब, क आणि ड बरोबर आहे

What are the goals set for itself by the UNICEF ?

- a. To encourage healthy life  
b. To provide quality education to everyone  
c. To protect children from exploitation and violence  
d. Prevention of HIV/AIDS

Which of the options is correct ?

- (1) a and b are correct (2) a, b and d are correct  
(3) b and c are correct (4) a, b, c and d are correct

118. असोशिएशन ऑफ साउथ इस्ट एशियन नेशन्स (ASEAN) या संघटनेची सभासद राष्ट्रे कोणती ?

- (1) ब्रुनेई, मलेशिया, थायलंड  
(2) ब्रुनेई, इंडोनेशिया, मलेशिया, फिलीपाईन्स, सिंगापुर, थायलंड  
(3) फिलीपाईन्स, सिंगापुर, थायलंड  
(4) भारत, इंडोनेशिया, मलेशिया, फिलीपाईन्स

The members of the Association of South East Asian Nations (ASEAN) are

- (1) Brunei, Malaysia, Thailand  
(2) Brunei, Indonesia, Malaysia, Philippines, Singapore, Thailand  
(3) Philippines, Singapore, Thailand  
(4) India, Indonesia, Malaysia, Philippines

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

P.T.O.

119. पुढे दिलेल्या कारणांपैकी स्त्रियांच्या विरुद्ध होणाऱ्या विविध अत्याचारांचे मूळ कारण कोणते आहे ?

- (1) लिंगभेदावर आधारित भेदभावाचा सामना करण्यासाठी कडक कायदेशीर उपाययोजनांचा अभाव
- (2) खोलवर रूजलेली सांस्कृतिक मूल्ये व पूर्वग्रह
- (3) पुरुषसत्ताक समाज व धर्म
- (4) पुरुषांच्या तुलनेत स्त्रियांची सत्ताहीनता

What is the root cause of various atrocities committed against women ?

- (1) Lack of strict enforcement of good legal measures to combat gender discrimination
- (2) Deeply rooted cultural values and prejudices
- (3) Patriarchal society and religion
- (4) Relatively disempowered status of women vis-a-vis men

120. संयुक्त राष्ट्रांच्या मानवी हक्कांच्या जाहिरनाम्या व्यतिरिक्त पुढील प्रादेशिक संघटनेंपैकी कोणी औपचारिक पातळीवर मानवी हक्कांची व्याख्या करण्याचा प्रयत्न केला आहे ?

- अ. कौन्सिल ऑफ यूरोप
  - ब. 'सार्क' (SAARC)
  - क. अफ्रीकी ऐक्य संघटना (OAU)
  - ड. ऑर्गनायझेशन फॉर सेक्युरिटी अँड कोऑपरेशन इन् यूरोप (OSCE)
- (1) फक्त अ आणि ड (2) फक्त अ आणि ब
- (3) फक्त अ, क आणि ड (4) फक्त क आणि ड

Apart from the Universal Declaration of Human Rights, the following regional organizations have also made efforts to define human rights in formal terms :

- a. Council of Europe
  - b. SAARC
  - c. Organization of African Unity (OAU)
  - d. Organization for Security and Cooperation in Europe (OSCE)
- (1) Only a and d (2) Only a and b
- (3) Only a, c and d (4) Only c and d

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK



121. कोणत्या घटनादुरुस्तीनुसार अनुसूचित जाति जमातीसाठी शासकीय नोकरीमध्ये राखीव जागेची तरतूद केली आहे ?

- |                        |                        |
|------------------------|------------------------|
| (1) 73 वी घटनादुरुस्ती | (2) 74 वी घटनादुरुस्ती |
| (3) 76 वी घटनादुरुस्ती | (4) 77 वी घटनादुरुस्ती |

By which constitutional amendment are seats reserved in Government service for Scheduled Castes and Scheduled Tribes ?

- |                                |                                |
|--------------------------------|--------------------------------|
| (1) 73 <sup>rd</sup> Amendment | (2) 74 <sup>th</sup> Amendment |
| (3) 76 <sup>th</sup> Amendment | (4) 77 <sup>th</sup> Amendment |

122. कोणत्या योजनेत अनुसूचित जातिजमाती तसेच दारिद्र्यरेषेखालील मजुरांना मोफत घरकुलाची तरतूद आहे ?

- (1) इंदिरा गांधी आवास योजना
- (2) जवाहर रोजगार योजना
- (3) स्वर्णजयंती योजना
- (4) संजय गांधी निराधार योजना

Under which Scheme are the Scheduled Castes, Scheduled Tribes and BPL workers provided with free homes? [www.upsctfever.com](http://www.upsctfever.com)

- (1) Indira Gandhi Awas Scheme
- (2) Jawahar Employment Scheme
- (3) Swarnajayanti Scheme
- (4) Sanjay Gandhi Niradhar Scheme

123. 1950 साली कोणत्या राज्याने गौड जमातीसाठी स्वतंत्र राज्याची मागणी केली ?

- |                |                 |
|----------------|-----------------|
| (1) महाराष्ट्र | (2) राजस्थान    |
| (3) छत्तीसगढ   | (4) मध्य प्रदेश |

Which State demanded a separate State for Goud Tribe in 1950 ?

- |                  |                    |
|------------------|--------------------|
| (1) Maharashtra  | (2) Rajasthan      |
| (3) Chhattisgarh | (4) Madhya Pradesh |

124. आंतरराष्ट्रीय स्तरावर काम करणारी खालीलपैकी पहिली स्वयंसेवी संघटना कोणती ?

- (1) आंतरराष्ट्रीय रेड क्रॉस (IRC) (2) जागतिक आरोग्य संघटना (WHO)  
 (3) आंतरराष्ट्रीय कामगार संघटना (ILO) (4) जागतिक महिला संघटना (IWO)

Which is the first voluntary institution working at the International level ?

- (1) International Red Cross (2) World Health Organisation  
 (3) International Labour Organisation (4) International Women's Organisation

125. बहुसंख्य वृद्धांची गंभीर समस्या कोणती ?

- (1) राजकीय समस्या (2) सामाजिक समस्या  
 (3) भावनिक समस्या (4) आर्थिक समस्या

What is the major serious problem of the aged ?

- (1) Political problem (2) Sociological problem  
 (3) Emotional problem (4) Financial problem

126. वृद्ध व्यक्तिसाठी राष्ट्रीय धोरण प्रत्यक्षात आणण्यासाठी केंद्रसरकारची कोणती समिती कार्य करते ?

- (1) जेष्ठ नागरिक संघ [www.upscfever.com](http://www.upscfever.com)  
 (2) हेल्प इन इंडिया  
 (3) नॅशनल काउंसिल फॉर द ओल्डर पर्सन्स  
 (4) एज केअर इंडिया

Which Central Government Committee works for implementation of the National Policy for the Aged ?

- (1) Senior Citizen Union  
 (2) Help in India  
 (3) National Council for the Older Persons  
 (4) Age Care India

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

127. भारतात अपंगांसाठी काम करणारी राष्ट्रीय संस्था कोठे आहे ?

- (1) देहरादून (2) सिकंदराबाद  
(3) कोलकता (4) मुंबई

Where is the National Institute for the Handicapped persons ?

- (1) Dehradun (2) Secunderabad  
(3) Kolkata (4) Mumbai

128. शासकीय नोकऱ्यांमध्ये अपंगव्यक्तिसाठी किती टक्के आरक्षण दिले आहे ?

- (1) 3 टक्के (2) 4 टक्के (3) 5 टक्के (4) 6 टक्के

How much is the reservation provided for the handicapped persons in the Government Service ?

- (1) 3 percent (2) 4 percent (3) 5 percent (4) 6 percent

129. अपंग व्यक्तीच्या पुनर्वसनाचा राष्ट्रीय कार्यक्रम कोणत्या योजनेत सुरू झाला ?

- (1) आठवी पंचवार्षिक योजना (2) नववी पंचवार्षिक योजना  
(3) दहावी पंचवार्षिक योजना (4) अकरावी पंचवार्षिक योजना

In which Five Year Plan was the Rehabilitation Programme for the handicapped started ?

- (1) Eighth Five Year Plan (2) Ninth Five Year Plan  
(3) Tenth Five Year Plan (4) Eleventh Five Year Plan

130. संयुक्त राष्ट्रसंघाने जाहीर केलेले 'अपंगदशक' कोणते ?

- (1) 1972 ते 1981 (2) 1982 ते 1991  
(3) 1993 ते 2001 (4) 2003 ते 2013

Which decade is/was declared by the United Nations Organisation as the 'Handicapped Decade' ?

- (1) 1972 to 1981 (2) 1982 to 1991  
(3) 1993 to 2001 (4) 2003 to 2013

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

P.T.O.

131. नैसर्गिक आपत्तिमध्ये तातडीची मदत पुरविणारी आंतरराष्ट्रीय स्तरावरील संघटना कोणती ?

- |                        |  |
|------------------------|--|
| (1) प्री-डिझास्टर      | (2) युनायटेड नेशन्स डिझास्टर कोऑर्डिनेटर |
| (3) निर्वासित कार्यालय | (4) रेड क्रॉस                            |

Which international level organisation provides help in emergency in natural disasters ?

- |                           |  |
|---------------------------|--|
| (1) Pre-disaster          | (2) United Nations Disaster Co-ordinator |
| (3) Rehabilitation Office | (4) Red Cross                            |

132. भारतात कामगारांच्या हक्कांचे संरक्षण करण्यासाठी कोणत्या कामगार संघटनेची स्थापना झाली ?

- |   |
|---|
| (1) हिन्द मजदूर सभा                       |
| (2) ऑल इंडिया नॅशनल ट्रेड युनियन कॉंग्रेस |
| (3) इंडियन नॅशनल ट्रेड युनियन कॉंग्रेस    |
| (4) युनायटेड ट्रेड युनियन कॉंग्रेस        |

Which labour union has been established to protect the rights of the workers in India ?

- |   |
|---|
| (1) Hind Mazdoor Sabha                      |
| (2) All India National Trade Union Congress |
| (3) Indian National Trade Union Congress    |
| (4) United Trade Union Congress             |

133. 1977 मध्ये कोणत्या देशात कामगारांनी हक्कासाठी क्रांति केली ?

- |                        |          |         |           |
|------------------------|----------|---------|-----------|
| (1) अमेरिका (यु.एस.ए.) | (2) भारत | (3) चीन | (4) रशिया |
|------------------------|----------|---------|-----------|

In which country were the workers successful in bringing about a revolution for their rights in 1977 ? [www.upscfever.com](http://www.upscfever.com)

- |            |           |           |            |
|------------|-----------|-----------|------------|
| (1) U.S.A. | (2) India | (3) China | (4) Russia |
|------------|-----------|-----------|------------|

134. भारतीय राज्यघटनेत कामगारांच्या समस्या सोडविण्यासाठी कोणती तरतूद केली आहे ?

- |                       |                                 |
|-----------------------|---------------------------------|
| (1) चौकशी न्यायालय    | (2) कामगार न्यायालय             |
| (3) औद्योगिक न्यायालय | (4) राष्ट्रीय औद्योगिक न्यायालय |

What does the Indian Constitution provide for resolving the problems of the workers ?

- |                      |                               |
|----------------------|-------------------------------|
| (1) Inquiry Court    | (2) Labour Court              |
| (3) Industrial Court | (4) National Industrial Court |

135. महाराष्ट्रात 1993 च्या किल्लारी भूकंपग्रस्त लोकांचे प्रश्न सोडविण्यासाठी कोणत्या स्वयंसेवी संस्थेने मदत केली ?

- |                        |               |
|------------------------|---------------|
| (1) अफार्म             | (2) मानव लोक  |
| (3) वंचित विकास संस्था | (4) वरील सर्व |

Which NGO came forward in Maharashtra for resolving the problems of the Killari Earthquake (1993) affected people ?

- |                           |                      |
|---------------------------|----------------------|
| (1) Afarm                 | (2) Manav Lok        |
| (3) Vanchit Vikas Sanstha | (4) All of the above |

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

136. जगातील कामगारांसाठी आंतरराष्ट्रीय कामगार संघटना कोणते कार्य करते ?

- अ. कामगारांना एकत्र करणे.  
 ब. भांडवलदार-कामगार यांच्यातील कलह मिटवणे.  
 क. कामगार संघटनाना अनुदान पुरविण्यासाठी चर्चासत्रे, कार्यशाळांचे आयोजन करणे.  
 वरीलपैकी कोणते विधान बरोबर आहे ?

- (1) अ आणि क फक्त (2) अ आणि ब फक्त  
 (3) अ फक्त (4) क फक्त

What does the International Labour Organisation do for the cause of the labourers ?

- a. It brings labourers together.  
 b. It settles disputes between labour and capitalists.  
 c. It organises seminars and workshops for providing grants to the labour organisations.

Which of the statements given above is/are correct ?

- (1) a and c only (2) a and b only  
 (3) a only (4) c only

137. 1840 मध्ये स्थापन झालेल्या बंगलोर येथील “द फ्रेंड इन नीड सोसायटी” ही संस्था कोणत्या हेतूने कार्य करते ?

- अ. बालकल्याण [www.upscfever.com](http://www.upscfever.com) कल्याण  
 क. वृद्ध कल्याण ड. महिला कल्याण  
 वरीलपैकी कोणते विधान बरोबर आहे ?

- (1) क फक्त (2) अ आणि ब फक्त  
 (3) क आणि ड फक्त (4) अ, ब आणि ड

“The friend in need society” established in 1840 at Bangalore works for what cause ?

- a. Child welfare b. Health welfare  
 c. Old age welfare d. Women welfare

Which of the statements given above is/are correct ?

- (1) c only (2) a and b only  
 (3) c and d only (4) a, b and d

138. महाराष्ट्र शासनाने 2001 चे महिला विषयीचे धोरण कोणत्या उद्देशाने राबविले ?

- अ. भावीजीवनाच्या कल्याणासाठी  
 ब. महिलांच्या सबळीकरणाच्या उद्देशाने  
 क. पाळणाघरासाठी  
 ड. विकासात्मक कार्यात सहभागी करून घेण्यासाठी  
 वरीलपैकी कोणते विधान बरोबर आहे ?

- (1) अ आणि क फक्त (2) क आणि ब फक्त  
 (3) ड फक्त (4) अ, क आणि ड

What was the objective with which the Government of Maharashtra implemented the Women's Policy 2001 ?

- a. For future welfare  
 b. For the empowerment of women  
 c. For baby-sitting homes  
 d. For encouraging participation in developmental work

Which of the statements given above is/are correct ?

- (1) a and c only (2) c and b only  
 (3) d only (4) a, c and d

139. 1995 साली शासनाने शालेय पोषण आहार ही योजना कोणत्या उद्देशाने सुरू केली ?

- अ. बालमजूरी थांबविण्यासाठी  
 ब. मुलांची शालेय उपस्थिती वाढविण्यासाठी  
 क. कुपोषण थांबविण्यासाठी  
 ड. मुलांना मानसिक आधार देण्यासाठी  
 वरीलपैकी कोणते विधान बरोबर आहे ?

- (1) अ आणि क फक्त (2) ब आणि ड फक्त  
 (3) क फक्त (4) अ, ड आणि ब

What for did the Government start the School Food Plan in 1995 ?

- a. To curb child labour  
 b. To encourage attendance of students in school  
 c. To prevent malnutrition  
 d. To provide psychological support to the students

Which of the statements given above is/are correct ?

- (1) a and c only (2) b and d only  
 (3) c only (4) a, d and b

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

140. महिलांना पुरुषांच्या बरोबरीने सर्वच क्षेत्रात समान अधिकार मिळावेत यासाठी कोणत्या जागतिक संघटनेने ठराव मंजूर केला ?

- अ. जागतिक आरोग्य संघटना  
ब. संयुक्त राष्ट्र संघटना  
क. महिला आयोग  
ड. महिला व बालविकास संघटना

वरीलपैकी कोणते विधान बरोबर आहे ?

- (1) अ आणि ड फक्त  
(2) ड आणि ब फक्त  
(3) क, अ आणि ब  
(4) ब फक्त

Which world organisation passed a resolution in favour of equal rights to women in all the fields ?

- a. World Health Organisation  
b. United Nations Organisation  
c. Women's Commission  
d. Woman and Child Development Organisation

Which of the statements given above is/are correct ?

- (1) a and d only  
(2) d and b only  
(3) c, a and b  
(4) b only

141. सर्वप्रथम 1957 मध्ये वृद्धांच्या निवृत्तिवेतनाचा कायदा कोणत्या राज्यानी संमत केला ?

- (1) आंध्र प्रदेश  
(2) महाराष्ट्र  
(3) गुजरात  
(4) उत्तर प्रदेश

Which state passed a legislation for providing pension to the aged for the first time in 1957 ?

- (1) Andhra Pradesh  
(2) Maharashtra  
(3) Gujarat  
(4) Uttar Pradesh

142. कोणत्या दोन राष्ट्रांतील संघर्ष हा सार्कच्या अपयशाचे प्रमुख कारण आहे ?

- (1) अमेरिका (यू.एस.ए.) आणि जपान  
(2) भारत आणि पाकिस्तान  
(3) चीन आणि श्रीलंका  
(4) बांगलादेश आणि भारत

Dispute between which two countries is the main reason for the failure of SAARC ?

- (1) America (U.S.A.) and Japan  
(2) India and Pakistan  
(3) China and Sri Lanka  
(4) Bangladesh and India

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

P.T.O.

143. मानव अधिकारांच्या रक्षणासाठी एखाद्या राष्ट्राच्या अंतर्गत कारभारामध्ये हस्तक्षेप करण्याची स्पष्ट तरतूद कोणत्या संघटनेच्या घटनेमध्ये **नाही** ?

अ. जागतिक आरोग्य संघटना

ब. संयुक्त राष्ट्र संघटना

क. जागतिक व्यापार संघटना

ड. जागतिक कामगार संघटना

वरीलपैकी कोणते विधान बरोबर आहे ?

(1) अ आणि क फक्त (2) ब फक्त

(3) क आणि ड फक्त (4) अ, ड आणि क

Which organisation does **not** have constitutional provision to interfere with a nation's internal affairs for the protection of Human Rights ?

a. World Health Organisation

b. United Nations Organisation

c. World Trade Organisation

d. World Labour Organisation

Which of the statements given above is/are correct ?

(1) a and c only (2) b only

(3) c and d only

(4) a, d and c

144. धरणग्रस्तांच्या पुनर्वसनासाठी महाराष्ट्र राज्य सरकार काय करते ?

अ. प्रकल्पग्रस्तांना सरकारी नोक्या देणे

ब. पुनर्वसित गावठाणामध्ये सर्व प्रकारच्या सुविधा देणे

क. पुनर्वसनासंदर्भात प्रशासनाला कामी लावणे

ड. कायद्याची अंमलबजावणी करणे

वरीलपैकी कोणते विधान बरोबर आहे ?

(1) क आणि ड फक्त (2) अ आणि क फक्त (3) अ आणि ब फक्त (4) क फक्त

How does the Government of Maharashtra rehabilitate the project affected people ?

a. Accommodates project affected people in Government services

b. Provides all facilities for rehabilitated villages

c. Activates administration for rehabilitation

d. Implements law

Which of the statements given above is/are correct ?

(1) c and d only (2) a and c only

(3) a and b only

(4) c only

145. 'सिटू' ही कामगार संघटना 1970 ला भारतात कोणत्या उद्देशाने स्थापन झाली ?

अ. समाजवादी व्यवस्था प्रस्थापित करण्यासाठी

ब. उद्योग धंधाचे राष्ट्रीयकरण न होऊ देण्यासाठी

क. कामगारांच्या राहण्यात सुधारणा करणे

ड. राजकीय आश्रय मिळविण्यासाठी

वरीलपैकी कोणते विधान बरोबर आहे ?

(1) ब आणि ड फक्त

(2) अ आणि क फक्त

(3) ड फक्त

(4) अ, ब आणि ड

What for has the 'CITU', the labour organisation been established in India in 1970 ?

a. To establish social system

b. To prevent nationalisation of industry

c. To enhance living standard of labourers

d. To seek political shelter

Which of the statements given above is/are correct ?

(1) b and d only

(2) a and c only

(3) d only

(4) a, b and d

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK





147. ग्राहक संरक्षण कायद्यांतर्गत खालीलपैकी सत्य विधाने कोणती ?

- अ. ग्राहक संरक्षण कायद्यांतर्गत तोंडी तक्रार करता येते.
- ब. जिल्हा मंचाच्या सदस्यांमधील एक जागा स्त्रियांसाठी राखीव ठेवू शकतात.
- क. ग्राहक प्रबोधन हा या कायद्याचा एक उद्देश आहे.
- ड. केंद्र सरकार सुद्धा तक्रारकर्ता असू शकतो.

योग्य पर्याय निवडा :

- (1) अ आणि ब
- (2) ब आणि ड
- (3) क आणि ड
- (4) अ आणि ड

Which of the following statements are true regarding the Consumer Protection Act ?

- a. A complaint under Consumer Protection Act may be made orally.
- b. In District Forum one seat may be reserved for women.
- c. One of the objectives of Consumer Protection Act is to promote consumer awareness.
- d. Central Government can also be a complainant.

Choose the correct alternative [www.upscfever.com](http://www.upscfever.com)

- (1) a and b
- (2) b and d
- (3) c and d
- (4) a and d

148. राष्ट्रीय ग्राहक तक्रार निवारण आयोगाच्या आदेशाविरुद्ध सर्वोच्च न्यायालयात अपील किती मुदतीत करता येते ?

- (1) 30 दिवस
- (2) 60 दिवस
- (3) 90 दिवस
- (4) 180 दिवस

Within what period can an appeal be made against the order of the National Consumer Dispute Redressal Commission to the Hon. Supreme Court ?

- (1) 30 days
- (2) 60 days
- (3) 90 days
- (4) 180 days

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

149. जर कोणताही व्यापारी किंवा ज्याच्या विरुद्ध तक्रार दाखल आहे अशी व्यक्ती किंवा तक्रारदार यांनी जिल्हा ग्राहक तक्रार निवारण मंच, राज्य ग्राहक तक्रार निवारण आयोग किंवा राष्ट्रीय ग्राहक तक्रार निवारण आयोग यांनी दिलेल्या कोणत्याही आदेशाचे अनुपालन करण्यास चुकत असेल अशा बाबतीत पुढील शिक्षेस पात्र असेल.

- (1) किमान 1 महिना कैद किंवा किमान ₹ दोन हजार दंड अथवा दोन्ही
- (2) किमान 3 महिने कैद किंवा किमान ₹ वीस हजार दंड अथवा दोन्ही
- (3) किमान 6 महिने कैद किंवा किमान ₹ दहा हजार दंड अथवा दोन्ही
- (4) किमान 1 वर्ष कैद किंवा किमान ₹ वीस हजार दंड अथवा दोन्ही

If a trader or a person against whom complaint is made or a complainant fails to comply with the orders of District Consumer Disputes Redressal Forum, State Consumer Disputes Redressal Commission or National Consumer Disputes Redressal Commission, he/she shall be punishable with

- (1) a minimum of one month imprisonment or a minimum of ₹ two thousand fine or both
- (2) a minimum of three months imprisonment or a minimum of ₹ twenty thousand fine or both
- (3) a minimum of six months imprisonment or a minimum of ₹ ten thousand fine or both
- (4) a minimum of one year imprisonment or a minimum of ₹ twenty thousand fine or both

150. राज्य ग्राहक तक्रार निवारण आयोगाची अधिकारिता

- (1) ₹ वीस लाखांपेक्षा अधिक असेल परंतु एक कोटी ₹ पेक्षा अधिक नसेल
- (2) ₹ वीस लाखांपेक्षा अधिक असेल परंतु 50 लाख ₹ पेक्षा अधिक नसेल
- (3) ₹ पन्नास लाखांपेक्षा अधिक असेल परंतु एक कोटी ₹ पेक्षा अधिक नसेल
- (4) ₹ एक कोटीपेक्षा अधिक असेल

The jurisdiction of the State Consumer Disputes Redressal Commission

- (1) exceeds ₹ 20 lakh but does not exceed ₹ one crore
- (2) exceeds ₹ 20 lakh but does not exceed ₹ fifty lakh
- (3) exceeds ₹ 50 lakh but does not exceed ₹ one crore
- (4) exceeds ₹ one crore

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

P.T.O.

## सूचना - (पृष्ठ 1 वरून पुढे....)

- (8) प्रश्नपुस्तिकेमध्ये विहित केलेल्या विशिष्ट जागीच कच्चे काम (रफ वर्क) करावे. प्रश्नपुस्तिकेव्यतिरिक्त उत्तरपत्रिकेवर वा इतर कागदावर कच्चे काम केल्यास ते कॉपी करण्याच्या उद्देशाने केले आहे, असे मानले जाईल व त्यानुसार उमेदवारावर शासनाने जारी केलेल्या “परीक्षांमध्ये होणाऱ्या गैरप्रकारांना प्रतिबंध करण्याबाबतचे अधिनियम-82” यातील तरतुदीनुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती कमाल एक वर्षाच्या कारावासाच्या आणि/किंवा रुपये एक हजार रकमेच्या दंडाच्या शिक्षेस पात्र होईल.
- (9) सदर प्रश्नपत्रिकेसाठी आयोगाने विहित केलेली वेळ संपल्यानंतर उमेदवाराला ही प्रश्नपुस्तिका स्वतः बरोबर परीक्षाकक्षाबाहेर घेऊन जाण्यास परवानगी आहे. **मात्र परीक्षाकक्षाबाहेर जाण्यापूर्वी उमेदवाराने आपल्या उत्तरपत्रिकेचा भाग-1 समवेक्षकाकडे न विसरता परत करणे आवश्यक आहे.**

## नमुना प्रश्न

प्रश्न क्र. 201. सतीची चाल नष्ट करण्यासाठी कोणी मूलतः प्रयत्न केले ?

- |                           |                         |
|---------------------------|-------------------------|
| (1) स्वामी दयानंद सरस्वती | (2) ईश्वरचंद विद्यासागर |
| (3) राजा राममोहन रॉय      | (4) गोपाळकृष्ण गोखले    |

ह्या प्रश्नाचे योग्य उत्तर “(3) राजा राममोहन रॉय” असे आहे. त्यामुळे या प्रश्नाचे उत्तर “(3)” होईल. यास्तव खालीलप्रमाणे 201 प्रश्नाचे उत्तर-क्रमांक “(3)” हे वर्तुळ पूर्णपणे छायांकित करून दाखविणे आवश्यक आहे.

प्र.क्र. 201. (1) (2) ● (4)

अशा पद्धतीने प्रस्तुत प्रश्नपुस्तिकेतील प्रत्येक प्रश्नाचा तुमचा उत्तरक्रमांक हा तुम्हाला स्वतंत्ररीत्या पुरविलेल्या उत्तरपत्रिकेवरील त्या त्या प्रश्नक्रमांकासमोरील संबंधित वर्तुळ पूर्णपणे छायांकित करून दाखवावा. ह्याकरिता फक्त काळ्या शाईचे बॉलपेन वापरावे, पेन्सिल वा शाईचे पेन वापरू नये.

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK